

GRUDA

VSEBINA:

Vinko Bitenc: Bajtarjeva hči. — Albert Žerjav: Kakšnega pomena je sodobna šola in vzgoja za kmetijski narod. — Jože Lavrič: Spomini iz ujetništva. — Kotiček za dekleta. — Organizacija. — Dopisi. — Uganke. — Listnica uredništva.

*

Celoletna naročnina za „Grudo“ znaša Din 30.—
Za dijake in vojake Din 20.— V podrobni prodaji posamezna številka Din 3.—

Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 13.440.

*

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Pražakova 8/I.

*

Urejuje: Marija Novakova, Linhartova ulica 20
Telefon 33-46

*

Mehanična delavnica

za pletilne, šivalne in pisalne stroje. Na zalogi posamezni deli za stroje — po nizkih cenah.

Grgurevič Miroslav, Ljubljana, Križevniška ulica 7.

Za naš

naj se kupujejo naši domači proizvodi:

prašek za pecivo, vanilin · sladkor, rumenilo in puding praški znamke **ADRIA**.

V 24 urah

barva, plisira in kemično čisti obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovratnike, zapestnice itd. Pere, suši, monga in lika tovarna

JOS. REICH, Ljubljana

ERJAVEC FRANC

trgovina usnja - Ljubljana, Stari trg 11

Stalna zaloga tu- in inozemskega usnja po najugodnejših cenah. Zaloga kopit, vseh čevljarских potrebnih, prvovrstna turistijska mast Spec. izdelovanje gornjih delov

Priporoča se modna trgovina

**T. EGER
LJUBLJANA**

Sv. Petra cesta šte. 2

Najboljši

v materialu

in

lepih opreman

so edino

Adler in Gritzner

šivalni stroji in kolesa za dom in obrt, pletilni švicarski stroj

Dubied

Ugodni plačilni pogoji — pouk brezplačen samo pri

Josip Petelinc,
Ljubljana

Sveže meso

Goveje, telečje, prešičje in razni mesni izdelki

Janko Zevnik

Ljubljana, Dunajska cesta 41

Kupuje vse vrste živino in prešiče

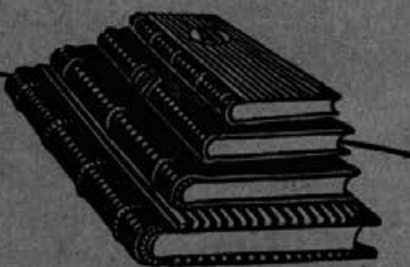
Anton Železnik

izdelovatelj harmonik

Vrhnika

Nudi harmonike po najnižjih cenah ter popravlja in uglašuje vsa v to stroko spadajoča dela. — Delo točno, solidno in trpežno!

Poravnajte naročnino „Grude“

Priporočam svojo z najmodernejšimi stroji opremljeno

knjigoveznicu in črtalnico
trgovskih knjig

Sprejemam v delo vsa v knjigoveško stroko spadajoča dela

Anton Janežič,

knjigoveznica in črtalnica trg. knjig

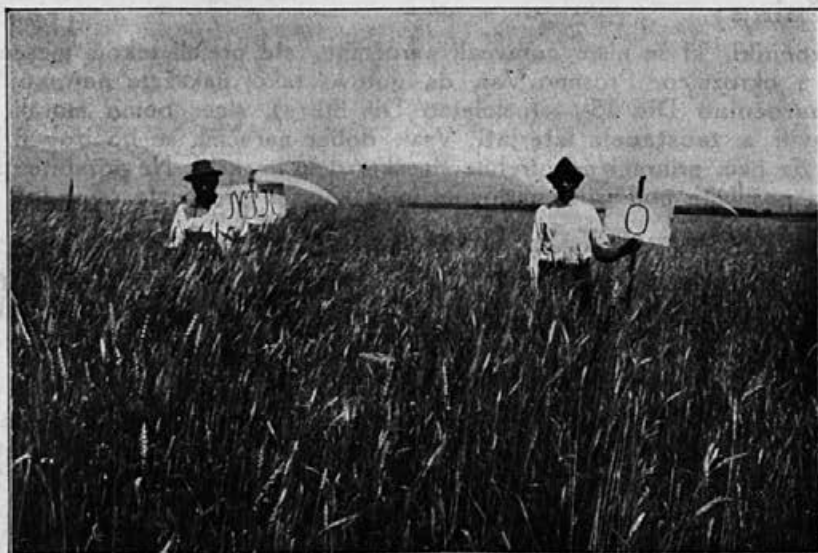
Ljubljana,

Florjanska ulica šte. 14

Mnogo, dobro in po ceni!

To se danes zahteva od vsakega privrednika. Kmetovalec mora temu zahtevu zadostiti, ako želi sodelovati v narodno-gospodarskem oziroma svetovno-gospodarskem ustrojstvu.

Naloga kmetijske mladine je, da sledi modernim tehničnim sredstvom in jih skuša uporabljati v gospodarstvu. Slika nam kaže en primer, kako se lahko pridelala mnogo, dobro in po ceni.

Gnojilni poskus na travniku na banovinskem posestvu v Kostanjevici.

Treba je umno in pravočasno uporabljati umetni gnoj.

Tvornica za dušik d. d. Ruše pri Mariboru izdeluje mešano gnojilo

Nitrofoskal-Ruše

ki vsebuje 4% dušika, 8% fosforne kisline, 8% kalija in okoli 33% apna, t. j. vso ono hrano, ki jo posevi rabijo, da rodijo bogato in dobro.

Apneni dušik

pa povspešuje bujnost rasti in povečuje odstotek beljakovin v rastlinah, kar je pred vsem za pridelovanje sena na travnikih velikega pomena.

Naročila sprejema tvornica, ki izvršuje analizo zemlje in daje strokovna navodila za pravilno uporabo umetnih gnojil.

Iz upravnništva.

Nove naročnike so pridobili:

Strman Josip 14, Kostrevnica; Hajšek France 12, Sv. Jurij ob j. ž.; Oblak Ivan 6, Sr. Gameljne; Jager Jožko 4, Dramlje; Jesenek Martin 1, Dramlje; Ponikvar Franc 1, Ljubljana; Knez Anton 1, Kamnik; Bitenc V. 1, Ljubljana; Ocvirk Ivan 1, Št. Jurij ob T.; Čuček Jozo 1, Ljubljana. — Tovariši, iskrena hvala in — po tej poti krepko naprej! Doseči moramo z vztrajnostjo svoj cilj. Ne popustimo, dokler ne pride „Gruda“ v vse kmetske in delavske domove in z njo novi duh — borbenost kmetsko-delavske mladine. Zato vsi na delo! Vsi moramo biti aktivni, zakaj velike in preresne so naloge, ki jih tirja od nas nova doba.

Naročnina:

Vsi naročniki, ki še niste poravnali naročnine, ste prejeli tekoči mesec položnice z okrožnico. Prosimo Vas, da gotovo takoj nakažete najmanj polletno naročnino Din 15.— (celoletno Din 30.—), sicer bomo morali Vam list ustaviti a zaostanek izterjati. Vsak dober naročnik se bo izognil opominom, da nam prihrani nepotrebne stroške, delo in skrbi. Ne pozabite na to! Nakazila pošiljajte pod istim naslovom, pod katerim prejimate „Grudo“.

Kdo lahko vrne št. 2, 3, letošnje Grude?

Zanje mu na željo odračunamo Din 5.— pri naročnini. Tudi št. 1, 4 in 6 rabimo. Pošljite kar imate. Silni porast novih naročnikov nam je odvezel skoraj vso zalogo.

Tudi od starih letnikov Grude rabimo:

Od letnika I. 1924 kupimo št. 2, 3, 11, 12; od II. letnika 1925 št. 10 in 12; od III. letnika 1926 št. 2, 3, 4, 6/7, 9; od V. letnika 1928 št. 1; od VI. letnika 1929 št. 1, 2, 3; od VII. letnika 1930 št. 1; od VIII. letnika 1931 št. 1, 2;

Rabimo seveda po več enakih zvezkov

navedenih števil in damo za zvezek Din 2'50. Ali kdor zbere in pošlje 3 zvezke, plača s tem za četrto leto tekočo naročnino; s 6 zvezki za pol leta; z 12 zvezki za celo leto; in s 24 zvezki za dvoletno naročnino. — Zberite torej čimveč iskanih števil „Grude“ in nam jih pošljite. Ponudite tudi kompletne vezane ali nevezane letnike.

Na zalogi imamo in oddamo

IV. letnik, 1927; V. letnik 1928; VII. letnik 1930; VIII. letnik 1931; Vezane ali nevezane. Naročite pravočasno!

Kdor zgubi položnico ali pokvari

naj zahteva od uprave drugo ali še boljše in ceneje je, če gre na najbližjo pošto in tam zahteva prazno položnico, nanjo napiše številko našega poštočkovnega računa 13.440 in potem izpolni kakor po navadi.

Kdor dobi opomin neupravičeno

naj to takoj javi upravi. Isto naj stori kdor iz kakršnegakoli razloga ne prejema Grude v redu, ali če nima pravega naslova, ker želimo v vsakem oziru najpopolnejši red. — Pozdravljeni!

Upravišтво „GRUDE“

Ljubljana, Pražakova 8.

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

7. JULIJ 1932

IX.

Vinko Bitenc:

Bajtarjeva hči.

Zgodba kmetkega dekleta. (Dalje.)

Ančka je mislila, da ji bo počilo srce. Zakrivala si je obraz in ihtela. Vstopil je Lojze, črn, zamazan, moker.

„Lojze,“ je skočil Anže proti njemu, „ti povej, kdo je zažgal. Ali ni ta tukaj?“ Pokazal je na Zgonca.

Lojze je pogledal krčmarja.

„Anže, ne govorite budalosti! Kdo neki vam bo verjel, da je Zgonc požigalec!“

„Da ne?“ se je začudil Anže. Njegov brezizrazen pogled je obvisel na Ančki. „Potem je pa tale — moja hči!“

„Oče, kaj govorite!“ je kriknila Ančka in pričela še silneje jokati.

Lojze je prijel Anžeta trdo za roko.

„Oče, še eno tako besedo — pa nisva več prijatelja, ste razumeli?“

Anže je uprl svoj blodni pogled v Lojzeta in prikimal.

„Tebe pa poslušam, Lojze; ti si fant, kakor ga ni enakega v devetih farah.“

Lojze je potegnil orožnika na stran in pošepetal.

„Revežu se je začelo blesti.“

Orožnik je skomignil z rameni.

„To pa rečem, gospoda orožnika,“ je dejal glasno Lojze. „Če sumničita požiga Anžeta, nista na pravi poti. Prvi sem zapazil ogenj jaz. Pa sem tudi videl, da je Anže šele potem priklovratil iz gostilne domov, ko je bila že streha v ognju.“

„No, no, bomo še videli“, je dejal eden izmed orožnikov. „Na ta način torej tudi na vas leti sum!“

„Kaj?“ se je razhudil Lojze. „To je pa že —“

„Tiho, prosim,“ ga je prekinil orožnik, pisoč nekaj v beležnico.

Spet je planil Anže.

„Gospod orožnik, ne pišite tega! Lojze prikriva resnico. Jaz sem zažgal, jaz, mene zapišite! Hudič mi je navdahnil tisto misel, videl sem ga, kako

je stopal poleg mene! Kriv je pa tale, Zgonc! Tu sem, pa me uklenite! Hahaha!"

Tolkel se je s pestjo po prsih in kričal s hripavim glasom. Segel je v žep in vrgel vžgalice po tleh.

„S temile žveplenkami sem zažgal! Ali mi zdaj verjamete?!"

Krik Ančke:

„Oče!!!"

Tišina je zavladala v sobi. Samo Ančka je pritajeno ihtela. Prvi je izpregovoril Lojze.

„Gospod orožnik, te samoobtožbe mu menda ne boste verjeli? Saj vidite, da se mu meša!"

„Meni da se meša?" je kričal Anže. „Hahaha! Vam se meša, vsem skupaj! Najbolj pa Zgoncu!"

Vse je res, kar sem povedal!"

Pristopil je orožnik.

„Zdaj pa se pomirite, Anže, in pojdite z nami!"

„Prav rad, gospod orožnik! Tu so roke — uklenite!"

„Uklepali ga menda ne boste?" je sočutno pripomnil Lojze.

„Ne!" je kratko odvrnil orožnik.

Ančka je skočila predenj. Sklenila je roke.

„Lepo vas prosim, gospod, pustite mi očeta doma!"

Orožnik je prijazno odgovoril:

„Oprostite, gospodična, mi je prav žal. Ampak postava je postava."

„Nič ne jokaj, Ančka," se je obrnil Anže k hčeri. Saj se bo izkazalo tam v mestu, pred sodnijo! Potem bo pa maširal Zgonc v luknjo, hahaha!"

Odšli so. Anže naprej, za njim orožnika. V sobi so ostali samo Ančka, Lojze in Šimnova Špela, ki je jokala in vzdihovala z Ančko vred.

Ančka že ni mogla več jokati, samo stokala je polglasno.

Lojze je gledal ves potr. V srce se mu je smilila.

„Špela," je dejal, „ti pa ostaneš pri Ančki nekaj dni, kajne?"

„Oh, prav rada," je zatrjevala Špela. „Sveta Marija z Brezij, ti nam pomagaj! Oh, oh, da je moralo tako priti!"

Ančka je hvaležno pogledala Lojzeta. Preje še opazila ni, zdaj je videla: črn po obrazu in rokah, obleka pomazana, mokra. Koliko se je trudil pri požaru, potegoval se za očeta, čeprav — Ančka si je morala z boleščjo v srcu priznati, da tudi ona sumi očeta požiga — čeprav ga je ona takrat odbila, ko jo je poprosil za roko.

„Lojze," je tiho izpregovorila. „Kako si dober z menoj, kako skrbiš za vse! S čim naj ti povrnem?"

Že te besede so bile sreča za Lojzeta. Z udanim pogledom v očeh je odvrnil:

„To vse je moja dolžnost, Ančka! Če se mi boš pa kdaj hotela oddolžiti za to malenkostno uslugo, naj ne bo nič drugega, kakor ena sama beseda. Potolaži se, Ančka, pa lahko noč!"

Ančka je razumela Lojzetove besede. Ob težki nesreči, ki jo je zadela tako nenadoma, so ji te besede še bridkeje ranile dušo. Pred oči ji je stopil Tone.

Silno je zaihtela in se zgrudila na klop.

Špela jo je tolažila in pogovarjala.

„Le nikar ne jokaj, Ančka, še vse se bo dobro izteklo. Na Brezje se zaobljubi, za mašo daj na kvaterni petek, pa boš videla, da bo pomagalo. Ježes, ježes, kako je zdaj hudo na svetu! No, nehaj že, Ančka! Čakaj, posteljo ti pripravim, pa se boš vlegla. Zaspala boš in na vse boš pozabila. Bog se nas usmili!“

IX.

Dolgi meseci so minuli po teh dogodkih.

Zima se je umikala pomladi. Lahne pomladne sapice so zavele preko travnikov in polj. Gozdovi nad vasjo so pošumevali svojo večno mlado pesem. Po solčnih rebrih so zacveteli prvi zvončki, trobentice so priklile na dan. Vsepovsod je brstelo, klicalo, vabilo novo, mlado življenje.

Dotaknilo se je tudi Podgore. Toda niso vse hiše v vasi blestele praznično v božajočih, toplih solčnih žarkih. Mnoge so stale tam mrke, hladne in temne, kakor da solnce do njih nima dostopa. Med temi sta bili Anžetova in Mehačeva.

V Anžetovi bajti je vladalo samo trpljenje in žalost. Anže se je teden dni po Novem letu vrnil domov, strt in bolan. Čeprav je vedno trdil, da je on zanetil požar, naj ga zapro, mu vendar niso verjeli. Na podlagi zdravniške preiskave so ga spoznali za duševno bolnega in so ga izpustili. Anže pa je bil tudi telesno bolan.

Pijača, ponočevanje v mrzlih zimskih nočeh, ko se je Anže v pijanosti večkrat zvrnil v sneg, sta zasadila v njegova pljuča kal zavratne bolezni — jetike. Vse noči je prevpil, kako ga žge v prsih, v glavi, da mu jo bo razneslo. Tudi mešalo se mu je včasih. Takrat je kričal, zakaj ga ne zapro, da je on požigalec, da se gre sam javit k orožnikom. Ančka ga je komaj obdržala. V jasnih trenutkih pa je jokal, pomiloval Ančko in klel krčmarja. Hropel je in kašljal, da ga je hotelo zadušiti.

V začetku marca pa je legel v posteljo in ni več vstal. Ančka je poslala po gospoda. Anže se je lepo spravil z Bogom. Zadnje besede, ki jih je izrekel, so bile:

„Ančka, jaz sem kriv vsega. Odpusti mi!“

O svetem Gregorju so ga pokopali. Ančka bi si kmalu izjokala oči. Ena nesreča na drugo prihaja nad njeno ubogo glavo! Dolg, ki ga je bij napravil oče s svojim nesrečnim pijančevanjem, jo tišči k tлом. Le po milosti krčmarja še tiči v bajti. V očetovi bolezni ni ničesar zaslužila. Morala je prodati njivo, da je mogla plačevati zdravnika in obresti krčmarju. Z njivo je šla tudi kravica iz hleva, ki je še vedno nudil žalostno sliko pogo-rišča. Ni bilo denarja za popravilo. Z bornim zaslužkom se je Ančka komaj preživljala. Od tega je morala še odtrgovati za dolg in za obresti. Razen tega jo je skrbela prihodnost, kajti Ančka se je čutila — mater.

Nikdo še ni vedel te njene skrivnosti. Očetu si ni upala povedati, potem mu pa tudi ni več mogla, ker je odšel v grob. Niti on še ni vedel — Tone! Vedno se je pripravljala, da mu napiše pismo, pa je le odlašala od tedna do tedna. Saj zdaj ji tudi on ne piše več. Samo enkrat po njegovem odhodu z božičnih počitnic nazaj v Ljubljano, je prejela pismo od njega. Toda kratko, hladno, vsakdanje. Koliko noči je prebdela, prejkala, kako bridko je obžalovala svoj nepremišljen korak!

V tistih dneh po božiču je bila tako sama, osamljena, bedna. Očeta so odgnali, stara Špela se je kmalu naveličala žalosti in tarnanja v bajti in je odšla. Ob dolgih večerih je prihajal Tone. Ostajal je pozno v noč. Za sladkimi urami ljubezni je prišla tuga in kes. Toda Tone se še poslovil ni, preden je odšel nazaj v mesto. Ančka se je za trdno odločila, da v vasi ne sme nihče izvedeti o njeni sramoti. Nameravala je oditi več mesecev pred porodom v Ljubljano k neki sorodnici svoje matere. Upala je, da ji ta ne bo odrekla zavetja. Poprodala bo svoje stvari, bajta bo itak pripadla krčmarju. V mestu pojde služiti, ali pa bo šivala. Sebe in otroka bo že preživela. In potem — potem? Tone bo dovršil študije, postal bo doktor. Najmeta si v mestu stanovanje in se poročita. Saj ji je sam včasih tako obetal.

V te lepe sanje njene duše je stopila pojava — Lojzeta. Zaskelilo jo je v srcu. Očitala si je, da je tudi ona nekoliko kriva Lojzetovega odhoda v Ameriko. Že v februarju je odšel. Še ob slovesu jo je vprašal:

„Ančka, če ti rečeš, naj ostanem, pa ne grem nikamor.“

Ni odgovorila. Samo glavo je povesila. Toda srce ji je krvavelo. Saj tedaj je že vedela, da bo postala mati — s Tonetom.

„Lojze, srečno pot! Ne zameri — a jaz ne morem.“

Lojze ji je podal roko.

„Mogoče boš drugih misli, Ančka, če se kdaj vrnem!“

In je naglo odšel po bregu navzdol.

Pri Mehaču je bilo vse narobe. Stari po ves teden ni izpregovoril ne z ženo, še manj z Lojzetom. Samo stokal je, lezel semintja po sobi, sedel za pečjo in tuhtal. Mati Mehačka je tarnala in jokala. Na vse načine si je prizadevala, zlomiti trmo moževo in sinovo, pa so bile vse njene besede bob ob steno.

Ko je Lojze dobil od agenta iz Zagreba poročilo, da je kvota delavcev, ki odidejo v Kanado, polna in naj se pripravi na pot, so bili pri Mehaču vsi križi doli. Mati se ni mogla utolažiti, oče ni jedel, ne govoril.

„Takih svojeglavcev ni pod solncem“, je jokala Mehačka. „Tak omeči se, stari, pa privošči Lojzetu besedo! Misliš, da boš večno živel! Lojze, tebi se pa ne bo dobro godilo, ker ne poslušáš očeta. Ubogaj jih in ostani doma!“

„Saj ostanem“, je dejal Lojze, „grunt naj mi pripišejo in mi dovolijo, da se ženim po svoji glavi.“

„No, zini!“ je Mehačka prigovarjala možu.

„Kar sem rekel, sem rekel“, je odgovarjal Mehač in se obrnil na peči v zid. „Naj le gre po svetu, se bo vsaj naučil živeti. Še prosil boš, če smeš domov, fant, le zapomni si.“

(Dalje prih.)

Kakšnega pomena in značaja je sodobna šola in vzgoja za kmetijski narod.

Vkljub številnim gospodarskim neprilikam (krizi), ki niso prizanesle v zadnjem desetletju nobenemu narodu in nobeni državi v Evropi in izven nje, nikakor ne počiva duhovno in duševno gibanje in življenje kulturnih narodov. Ravno v dobi krize in neravnotežja delajo in iščejo na vso moč številni in najrazličnejši strokovnjaki na vseh področjih življenja (gospodarstvo, tehnika, narod. zdravstvo, politika, šolstvo i. dr.) nova pota in sredstva, ki bi naj privedla ljudstvo v srečnejšo bodočnost ter v gospodarsko neodvisnost in samostalnost. Uvaževanja vredna skrb se osobito dandanes posveča notranji izgradnji (kmetijska miselnost) in zunanji izpopolnitvi (higijena vasi, obdelovanje zemlje) kmetijskega življenja v širokem podeželju, ker je po svetovni vojni končno vendar prodrlo sicer že prastaro prepričanje, da je dober kmetijski stan in poklic temelj gospodarsko duhovne moči vsakega naroda in države. Še najbolj nevarna in težka leta ne morejo kmeta pregnati z grude, tako tesno je kmetijsko življenje povezano z zemljo, ki ga preživlja na ta ali oni način tudi v najusodnejših trenutkih, medtem ko se lahko vsi drugi stanovni zrušijo v prah in pepel . . . To stalno razmerje kmeta do njegove zemlje in domače hiše pa seveda ni razumevati tako, da bi moral ostajati kmetijski narod vselej in povsod na isti življenjski stopnji in v isti kulturni obliki, temveč je potrebno, da se kmetijsko nehanje in življenje od časa do časa tudi prilagodi kulturi, ki jo prinašajo ljudstvu nove iznajdbe, dognanja in izsledki nove dobe. Na vsak način pa morajo biti kulturne in tehnične pridobitve novega časa kmetijskemu narodu v korist in napredek, ne pa da bi dušile ali celo ovirale kmetijski duh naše vasi in njene prednosti. Tak razvoj iz dobe v dobo je sicer počasen, toda mora se dogajati v neposredni zvezi z življenjem najširših ljudskih plasti. Poleg drugih sprememb se današnja doba odraža posebno v reformi celotnega narodnega šolstva in vzgojstva. Še nikoli tako kakor dandanes se odreja šoli z narodnim gospodarstvom vred najodličnejše mesto v kulturnem življenju narodov in človeštva.

Tako smo dospeli do vprašanja, čemu vendar je bilo treba preobraziti vzgojo in pouk v šoli, čemu uveljaviti novi šolski zakon, zidati v posameznih krajih nova šolska poslopja, dvigniti število učiteljev in poglobiti njihovo izobrazbo itd., ko so se vendar naši ljudje v nekdanjih šolah naučili čitanja, pisanja in računanja v preprosti in pritični šolski učilnici pri edinem učitelju na vasi, da vendar ne moremo govoriti o nepismenosti slovenskega ljudstva. Da, na vse to človek nehote pomisli prvi hip, ko vidi, kako prinašajo otroci iz šole nove knjige in zvezke, kako se učijo celo dečki v ročnem delu, prirejajo izlete, razstave in veselice, kako se v kraju propagira zidanje nove šole i. t. d. . . Razumljivo je, da se vprašamo, kakšnega značaja in pomena je nova šolska vzgoja za najširši kmetijski narod . . .

in kakšna bi morala biti narodna šola, da bi odgovarjala vsem kmet-
skim zahtevam in potrebam, da bi donašale ljudske žrtve za šolo najvišje
obresti!

Najbolj osnovna in pravična je zahteva, da se omogoči naobrazba v
narodni šoli vsej kmetijski mladini brez izjeme. Naše šole po vaseh pa
so večinoma samo za telesno in duševno zdrave otroke. Toda med nami
žive tudi sirote, ki so po rojstvu ali drugih nezgodah duševno zaostali v raz-
voju (bebci), oslepeli, ali pa ostali pohabljeni, da ne morejo obiskovati rednih
šol v svojem kraju. Naša človečanska vest in ljubezen do bližnjega pa nam
narekuje, da moramo tudi tem duševnim in telesnim pohabljenecem nuditi
priliko do neke splošne izobrazbe in vzgoje, da bi pozneje ne bili tako v
napotje sebi in družbi, narodu in državi. Temu namenu služijo torej po-
sebni zavodi (šole) v večjih krajih, navadno po mestih, ali pa posebni
razredi za manj nadarjene na kaki šoli. V severnih deželah (Avstrija,
Nemčija, Češka i. dr.) dele v oddelke celo otroke ne samo po njihovem
zdravju (bolne od zdravih), temveč tudi po talentu in zanimanju, ki ga
pokažejo v šoli. Seveda si v naših sedanjih razmerah ne moremo dovoliti
take delitve otrok po talentih v ločene in samostojne razredne skupine.

Poleg tega pa je naloga nove šole tudi v tem, da krepí zdravje in
moč poverjene ji mladine. Ta namen dosega z rednimi zdravniškimi pre-
gledi (omejitev tuberkuloze med mladino) in s telesno nego in vzgojo
v telovadnih urah. Naravno, da spada v delokrog šole oziroma njenih čini-
teljev (šolski odbori) tudi prehrana najrevnejših otrok v šoli čez zimo,
kajti lačnega, oziroma izstradanega človeka ni mogoče uspešno vzgajati ali
učiti. Mimo teh življenjskih vprašanj ne more nobena prava in sodobna na-
rodna šola, če hoče vzgajati celega človeka.

Toda pojdemo dalje in označimo duh nove šole, kakršen se izraža
pri pouku in vzgoji naše mladine. Le tako bomo dognali pomen in vrednost
novejših učnih in vzgojnih metod v sodobni šoli.

Zamislimo si človeka, ki še ni nikoli v življenju videl ne skusil n. pr.
jabolka. Njega hočemo v šoli prepričati v tem, kakšno je jabolko po obliki
(debelo, drobno), teži in okusu. V njem hočemo vzbuditi sliko, vtis ali
predstavo o jabolku. Toda . . . , kako ga to naučimo?

Prvi mu bo morda opisal ali pokazal jabolko na sliki . . . , drugi pa mu
ga bo stisnil v roko, da ga sam otipa, stisne, prereže in slednjič še poje —
z užitkom. Kdaj ima torej ta človek, ki je prvič spoznal jabolko, boljše in
točnejšo sliko ali predstavo o jabolku? Vsekakor v drugem slučaju, ko ga
je ne samo videl na sliki, temveč tudi otipal, prerezal, poduhal in
okusil, zavžil. V prvem slučaju je bil udeležen pri sliki jabolka samo
njegov vid, torej en sam čut, pri drugem slučaju pa so delovali drug za
drugim kar — štirje čuti: vid, tip, vonj in okus. Saj ravno zato ima vsak
človek (če je seveda zdrav) petero različnih čutov, da z njimi lažje, točnejše
in bolj dovršeno spoznava svet in predmete okrog sebe. Čuti so torej ljudem
kakor okenca, skozi katera gledajo v svet in življenje . . .

Na tej ugotovitvi sloni tudi svoboden pouk v novi šoli. Ne zadostuje namreč, da otrok samo vidi in sliši, kar učitelj pokaže ali spregovori z odra, učenec sam mora tudi delati s svojo roko (čut tipa) in svojo pametjo. S samim poslušanjem drugega se še doslej ni nikdo povzpел do modrijanov! Da si torej učenci predmete, stvari (misli) i. dr. lažje, točnejše in bolj zanesljivo zapomnijo, morajo po možnosti prihajati vtisi s predmetov skozi vseh petero okenc (čutov) v njihovo zavest. Radi tega se v današnjih šolah toliko povdarja dekliško in deško ročno delo ali rokotvorni pouk. Da otroci režejo les, papir in lepenko, da mesijo ilovico in oblikujejo iz nje ptice, hišice i. dr., ni brezpomembno igračkanje otrok, temveč pravo duševno delo, ki je najmanj toliko vredno, kakor še tako gladko učenje na pamet iz malo razumljive knjige! Na drugi strani pa navaja tako ročno delo učence še k ročni spretnosti in usposobljenosti za lažje in preprostejše izdelke v domačem gospodarstvu (pletenje košar, košov i. dr.). Vkljub dobi strojev in elektrike ima tudi ročno delo svoje dobro in hvaležno mesto iz praktičnih in še bolj vzgojnih stališč.

Nedvomno ste že kdaj opazili, da večina šolskih novincev veliko rajši riše na tablico, kakor pa piše. Risanje jim je posebno pri srcu, pa naj so njihove risbe za odraslo oko še tako enostavne in čudne. Radi tega začenjajo v novi šoli pouk v pisanju (in čitanju) najprej z risanjem (tiskanjem) velikih črk abecede (I, U, E, O, A i. t. d.) in šele iz teh „podobnic“ razvijajo potem pisavo malih tiskanih in pisanih črk. Zato je tudi tako velika razlika med nekdanjo staro in sedanjo novo šolsko začetnico! Nadalje pa je tak pouk pisanja (in čitanja) tudi zgodovinsko utemeljen, saj se je današnja pisava tekom dolgih stoletij sama razvijala iz enostavnih velikih črk abecede v male in „zamotane“ pismenke, ki jih odrasli ljudje hoté in nehoté sučejo po svoje“. Tiskanje (risanje) velike abecede ne dela šolskim novincem nobenih težav, saj jim je najboljša priprava za poznejše pisanje.

Toda ti znaki še ne označujejo celotne slike prave narodne ali ljudske šole na deželi. Nova šola mora znati tudi razumevati kmetsko življenje in vzbujati v mladini smisel za delo, delo... in s tem za napredek domače hiše in domačega kraja!

Najglavnejša oznaka idealne kmetske šole je predvsem v tem, da slika, uči in razlaga neposredno življenje doma, kraja, in naroda in da navaja šolsko mladino misliti, delati in živeti, ne pa da jo šola z izumetničenim znanjem spomina oddaljuje od življenja, ki ga živi ljudstvo po vaseh in ki jo čaka, ko zapusti sive šolske stene. V tem oziru se nova kmetska šola močno približuje neposrednemu ljudskemu življenju in iz njega potem izbira snov in gradivo, slike in probleme za vzgojo in pouk. V pravi narodni šoli mora utripati resnično življenje z vasi, travnikov, polj in gozdov ter vsa slikovitost narave in življenja, seveda v obliki, ki odgovarja duševnosti mladine in krajevnemu značaju. Zato bi morala imeti vsaka narodna šola dovolj obširno šolsko zemljišče, da ne rečem že: malo posestvece. Koliko volje in veselja je v šoli n. pr., če zamore kak razred oskrbovati med tetom šolsko drevnico

ali košček vrta, zemlje i. dr. Nespametno misli dandanes tisti, ki smatra šolsko zemljišče za nepotreben „luksus“ šole ali učiteljstva. Najrazličnejši poskusi na šolskem zemljišču (razno gnojenje, oskrbovanje rastlin i. dr.) so mladini najboljša šola za opazovanje, skrb in delo v poznejšem življenju na svoji grudi! Razen tega pa je še potrebno delati z učenci še druge poučne izlete v naravo, k boljšim posestnikom, na drugo šolo, v tovarne, da spoznajo delo in življenje sosednih krajev in ljudi. Kar so videli, slišali in spoznali drugod, o tem se vrši nato razgovor v domači šoli, saj se doživljaji vsakomur najbolj globoko vtisnejo v spomin. Neopravičeno je torej mišljenje, da se morajo učenci učiti samo v šoli in to samo iz knjig ali s šolske table in da so razni šol. izleti (seve poučni!), prireditve, razstave samo lepe prilike za „parado“ ali celo za „komodnost“ učitelju na šoli. Seveda je veliko lažje držati otroke v strogi poslušnosti s šibo v roki, kakor pa jih navajati k tisti disciplini (redu), ki ne izhaja iz učiteljeve kazni, temveč iz notranje nujnosti človeka, razreda in družbe, ki jo tvorimo v tej ali oni priliki.

Še nekaj vodi k uspehom kmetske šole poleg zanesljivega učitelja in temu pravimo: čim bolj tesno, strnjeno sodelovanje šole z domom in učiteljstva s starši ter obratno. Preobilo je primerov, kako kvarno vpliva na vzgojo otrok, če dom podira to, kar hoče šola zgraditi v učencu. Da bi se doseglo čim boljše zaupanje in razmerje med starši in šolo, se prirejajo v posameznih krajih takozvani „roditeljski sestanki“ ob nedeljah s poučnimi predavanji in razgovori o domači vzgoji in negi otrok. V vseh naprednejših državah smatrajo dandanes roditeljske sestanke in udruženja za nujno potrebo, da se omogoči šoli čim boljši uspeh. Tudi pri nas bo treba v tem oziru še mnogo dobre volje z obeh strani: učiteljstva in staršev, da postane domača šola res prava — narodna, ljudska šola.

Še marsikaj bi bilo vredno omeniti in pristaviti pri vprašanju izobrazbe naše kmetske mladine (posebno še o kmetskih nadaljevalnih šolah za odrasle), toda te misli prihranimo za drugo priliko v tem časopisu. Prihajamo k zaključku naših današnjih razmišljanj o narodni šoli.

Nova kmetska šola skuša biti ne samo učna, marveč tudi vsestransko vzgojna ustanova kmetskega naroda na deželi. Njeno geslo je: manj mrtvega in suhoparnega književnega znanja, toda več modrosti volje, stvarnosti, sožitja in delavnosti iz življenja za življenje! Kaj pomagajo človeku najrazličnejši pridelki, če jih ne zna pravilno vnovčiti ali vporabiti. Ta misel velja posebno v današnjem času za človeško „znanje“, ki ga vedo nekatere šole deliti v izobilju. Prava narodna šola, kakršno smo očrtali v pričujočem članku, pa mora uživati vso podporo, zaupanje in ljubezen vsega ljudstva, naroda in države! V tem znamenju lahko, tedaj gledamo z zaupanjem v bodočnost kmetskega življenja in razvoja! . . .

Tovariši naročajte razširjajte Grudo

Jože Lavrič:

Spomini iz ujetništva.

„Glej ga, bedaka, naravnost v italijansko žrelo vozi. Ta tudi še neve, da je Avstrija šla k vragu,“ se je jezil Tavčar na strojevodjo.

Stroj je mukoma puhal, dokler se ni prav nasproti nas ustavil. Strojvodja je poskušal stisniti še zadnje sile iz črnega konja. Toda ni šlo. Kolesa so se na mestu zavrtila. „Dokončano je. Ljudje in stroji so se uprli „kajzerju“ zadnjemu,“ je rekel Tavčar, ki je z veseljem gledal stroj in živahno puhal oblake dima iz svoje fajfice. Vlak je zapiskal, da je v daljavi odmevalo. „Aha!“ pravi Tavčar. „Na pomoč kliče.“

„Kateri hudič pa tako piska?“ je godrnjal Ajster mencaje si oči, ker ga je zbudil pisk stroja. „Prokleta banda „ajzenponarska“! Dozdaj so razbijali polentarji, da nisem mogel spati, zdaj boste pa vi? — Halo!“ je zaklical Pretnarju in ga suval pod rebra.

„Ja, kaj!“ se je zganil Pretnar. „Al je kufe že fertig?“

„Misliš, da si v kavarni? Na, tukaj imaš zajtrk.“ Ajster mu je dal čutaro ruma, katerega je preje še sam parkrat pocuknil.

„Vsi vstanite!“ je kričal Ajster. „Gremo pogledat, kaj so Avstrijci poslali Italijanom za likof.“

Razen Papeža in Pucelja so bili že vsi zbudjeni. Pretegavali so si ade, zdehali in se otresali kakor mokre kokoši.

Kaj pa vidva, tristo črnih?“ se je razkoračil mali Tavčar pred spečima. „Mislita spati do sodnega dne?“ Brcal je v noge zdaj enega zdaj drugega. „Gremo pogledat, kaj nam je „kajzer“ poslal za božično darilo.“

Nista se zmenila ne za brce ne za besede. Papež se je samo vlegel na trebuh, obrnil obraz proti zemlji in si ga zakril z rokama, da ga ne bi motilo solnce.

„Samo še malo potrpite lenuha,“ se je oglasil grozeče velikan Klešnik. „Jaz vaju kmalu zbudim, da si le ovijači popravim.“

Stopil je k njima, prijel vsakega za eno nogo in ju vlekel v dolino. Glave so jima tolkle po krtinah, da sta se kmalu spametovala in začela v pretrganih besedah zmerjati orjaškega mužika. Vsi smo se smejali, da so nas slišali tja gori v vas Cagnolo. Komaj ju je spustil, sta bila že na nogah. Ubrala sta jo za bežečim Klešnikom in mu grozila, da ga ubijeta, če ga dobita v roke.

Za hišnim voglom sta se pojavili dve mladenki. Gotovo ju je prignala radovednost, da vidita, kaj počenjamo, ker se tako glasno smejemo. Prvi ju je opazil Papež. „Pucelj, Pucelj,“ se je muzal, „poglej ju no, hudika, kako sta čedni. Že leto dni nisem videl takih golobičic!“

Pucelj, ki se mu še ni skadil rum iz glave, ju je vabil v čudni nemščini: „Stopita vendar bliže, gospodični. Pri nas se imamo dobro, vsega imamo dovolj, samo lepih deklet ne.“

Deklici sta se plaho bližali, deset korakov od nas sta pa obstali.

„Ti jih poklič, Pretnar,“ je rekel Papež. „Ti znaš lepo pihati na dušo. Pretnar, ki je govoril dobro nemški, se je z njima kmalu dobro razumel. Takoj so pričeli živahen razgovor. Pripeljal ju je k nam. Pucelj je vojaško pozdravil, ponudil prvi roko in se predstavil:

„Doktor Uzmovič“. Papež, ki je stal prvi za njim, se je tako dobrodušno smejal, da je imel usta odprta prav do ušes. Tudi on se je nerodno in v zadregi predstavil: „Ich bin Papež zadnji, vedno žejni.“

Ko smo se jima s podobnimi imeni predstavili vsi, sta naši novi znanki prisedli k nam in Pretnarju ni zmanjkalo besed. Tako jima je govoril, da bi ga noč in dan poslušali. Seveda se je samo lagal: Pravil jima je, da ima njegov oče na Dunaju tovarno za aeroplan, da se je z njim sprl in odšel prostovoljno k vojakom, da je oče od same žalosti umrl, ker mu on ni nič pisal. Sedaj da je on edini dedič velikega bogastva, ki ga čaka doma. Prosil ju je za naslove, da ju lahko ob prvi priliki obiše, ker bo gotovo imel kot tovarnar aeroplanov vedno opravka pō vseh državah in krajih.

Tudi Pucelj je hotel nekaj povedati. Vedno je silil v pogovor s svojo posebno nemščino. Pravil je, da ima doma tovarno za makarone, da potrebuje mnogo deklet, da vrtajo luknje v makarone.

Papež se je pa kar po kranjsko pridušal, da je vse resnica, kar govori bogata moža. Samega sebe je predstavil kot dobavitelja, ki je vso vojno skrbel, da je bila Avstrija vedno dovolj založena z mlekom.

Pretnar je končno začel korajžno poizvedovati, kje stanujeta. Starejša Marija mu je pokazala hišo na robu vasi.

„Zdaj imamo še nekaj opraviti v mestu,“ je rekel Pretnar. „Zvečer pa se gotovo spet vidimo.“

Posloveli smo se od njiju z obljubo, da pridemo zvečer. Prijazno sta nas pozdravili tirolski rožici in odhiteli proti vasi.

„Arkaluj, fejest deklča!“ se je vnemal Pretnar. „Tud u Iblan b prše na suja rajtnga. Počaki me do večera, ti črno seme tirolsko. Ugriznu te bom, de boš pomnla Iblančana.“

Ajster nas je poklical, da gremo k vlaku, ki je še vedno stal na prejšnjem mestu, pogledat, če bo kaj za nas. Vsi so se oborožili za pohod, samo Papež in jaz sva ostala, da paziva na stvari, ki so jih pustili ob ograji. Sedem naših fantov, z zataknenimi noži na puškah in jeklenimi čeladami na glavah, se je v teku zagnalo proti vlaku. Ajster je bil prvi pri vlaku. Gospodujoče je povpraševal strojevodjo, kaj vozi. Velik in močan strojevodja pa je mirno kadil debelo smotko in se ni zmenil za Ajstrov vprašanje.

„Vseeno je, če poveš ali ne. Sami lahko pogledamo v vozove,“ je zarentačil Ajster.

Skočila sta s Klešnikom do četrtega voza za strojem in ga ročno odprla. Radovednost je gnala tudi mene, da vidim, kaj vse je v vlaku. Pustil sem Papeža samega in jo ubral za drugimi k vlaku. Ko sem prišel k njim, je Klešnik že odpiral velik zaboj, Ajster pa je zvalil drugega z voza. Takoj so se spravili nanj Tavčar, Pretnar in Kren. Iz zaboja se je vsulo suho sadje, jabolka in hruške. Cel voz je bil natovorjen s suhim sadjem.

„Tudi to bo dobro!“ sta se veselila Koritnik in Tavčar in polnila vse svoje žepe s sadjem.

Klešnik in Ajster sta medtem odpirala že drug voz, ki je bil poln moke. Dve vreči sta vrgla z voza in naročila Pretnarju in Krenu, naj ju odneseata k hiši, kjer je ostal Papež.

V tretjem vozu je bil kristalen sladkor v papirnatih vrečah. „Dve vreči k Papežu v vas!“ je ukazal Ajster Koritniku in meni. „Zvečer bomo pili kuhanega,“ se je obliznil Klešnik.

Vojaki so nas s ceste opazili, kaj delamo. Priključili so se našemu delu in kmalu nas je bilo več kot sto pri vlaku. Z vseh vozov so metali razne zaboje, jih razbijali in odnašali blago na vse strani.

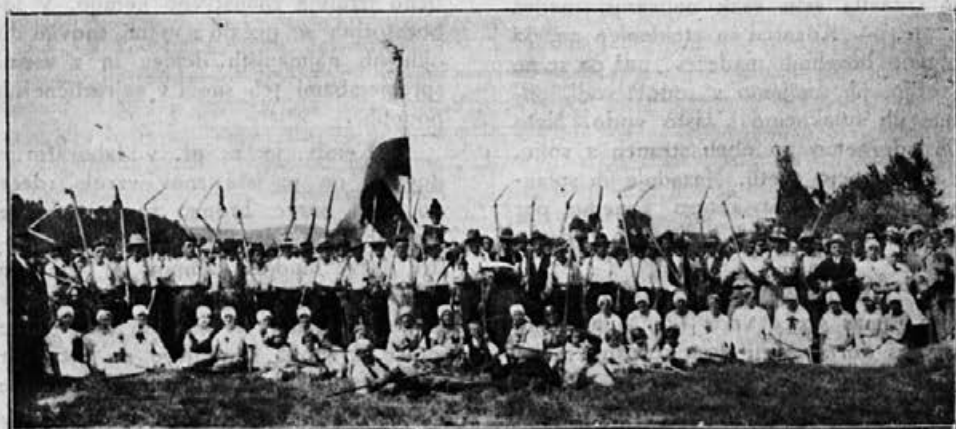
„Hoop!“ je klical Pucelj iz predzadnjega voza. „Fantje, hitite! Tukaj je poln voz tobaka in cigaret.“

Hiteli smo tja in se drenjali, kdo bo prvi v vozu. Par vojakov, ki so govorili nemško, nam je skušalo zastaviti pot in nas zavriniti. Suvali so Pucelja iz kota v kot in niso dopustili, da bi se česa dotaknil. „Udarite, fantje!“ se je drl Pucelj. „Zmečimo ven to svojat nemčursko. To vse je naše, ker smo bili prvi.“

Bili so avstrijski Nemci iz prvega dunajskega polka. Klešnik je pograbil mladega Dunajčana, ga pahnil z voza in ga brcnil, da je odfrčal kot lupina. Ni se še dobro pobral, ko mu je poslal Ajster tovariša na hrbet. Tako smo zmetali vse.

„Čakajte, satani!“ se je jezil Pucelj in spalil tri strele nad njihovimi glavami. Popihali so jo kot zajci in nobeden ni utegnil pogledati nazaj.

Tavčar je vrgel z vagona zaboj, ki se je razklal na dvoje. Iz njega so se stresli zavitki menfistovk. Vsi smo zaukali od veselja. „Daj še kak zaboj!“ je zavpil Klešnik. Takoj je bil na tleh. Klešnik in Ajster sta ga pograbila in odnesla k Papežu. Iz razbitega zaboja smo si vzeli vsak nekaj in hitro odhiteli za njima. Prav zadnji čas je bil. Po železniški progi je prihajalo krdelo vojakov, druga četa pa je prihajala po cesti. (Dalje prihodnjič).

Tekma koscev v Notranjih Goricah.

Gospodinjstvo.

Traki za čevlje. Ker so ti traki posebno če so cenejši, bolj slabi in če jih močno zategnemo, se prav radi raztrgajo. Velikokrat nam je pri tem zelo nerodno. Če si jih zvežemo skupaj nastane voz, katerega ne moremo potem pretikati skozi luknjice. Vsakokrat pa, ko se obujemo ali sezujemo, si ga ne moremo razvezati, ker je močno zategnjen, če ga pa odrežemo je trak kmalu pretrake. Zato je najlepše, da trak, če se nam raztrga, zašijemo skupaj tako, da položimo konca malo drug vrh drugega in čedno sešijemo. Tako zašit trak je še vedno dober za vezanje in ga tudi lahko pretikamo skozi luknjice.

Ako imamo umazano steklenico, ki je ne moremo osnažiti s samo vodo vzamemo: nekaj koruze, ječmena ali ovsa, nasujemo v steklenico, nanj nalijemo nekaj vode. Steklenico močno stresamo in zrnje bo spravilo vso nesnago z nje. Potem jo še splaknemo in svetila se bo kot kristal. — Ako nimamo pri roki zrnja, pa nadevamo v steklenico kopriv. Poizkusila sem z njimi že zastarelo oljnato steklenico in nalila na njo deževnice (ker je ravno deževalo) in spravila sem vsak najmanjši madež z nje. — Kozarce in steklenice pa, ki nimajo posebnih madežev, pač pa se ne svetijo, jih umijemo v sodovi vodi, potem jih splaknemo s čisto vodo. Nato jih odrgnemo po obeh straneh s soljo, da postanejo svetli. Nazadnje jih splaknemo v vodi v katero kanemo par kapljic limone. Imeli bodo zelo prijeten vonj.

Če imaš mastne roke in pri roki nimaš vroče vode (ker z mrzlo ne spraviš dol), vzemi pest koruzne moke ali otrobov drgni z njimi roke in boš imela naenkrat popolnoma suhe in nič umazane tako, da se ti jih ne bo treba nič umivati.

A. K.

Ing. Ahačičeva:

Kemija.

Vsak dan najdeš to besedo v dnevnikih, na zavitku skoraj vsake robe, v ustih vsakega pametnjakoviča. Kaj je to kemija?

Saj vemo! Dolge vrste črk in števil, ki jim dajemo zverženo ime. To so formule, ki so jedro kemije. In še neko igrackanje s pokanjem, smradom in dimom. Barvani plamenčki, cevke čašice napolnjene s tajinstvenimi tekočinami — in to je vse. — Res, to je kemija za šolarčke, ki mu prinaša cvek za cvekom, to za očeta, ki se mu sinko opravičuje, to za „ne-kemika“, ki ga nihče ne poučuje.

In vendar je prav kemija znanost, ki je omogočila tehniki ves njen razvoj, Ni skoraj stvari, ki ne bi izšla iz kemikovih rok. Da je vendar baš kemija najmanj prodrla v širše mase, si razlagamo s tem, da so vsaka tozadevna predavanja oz. čtivo dolgočasna, če jih ne poživljajo eksperimenti. Eksperimenti so pa dragi in se tudi ne dajo izvrševati povsod. Vendar bomo skušali letos po možnosti po kmetih prirediti par takih predavanj, da dobi tudi naš kmet nekaj upogleda v skrivnostno kemično kuhinjo.

Kemijo delimo v 2 dela: v laboratorijsko ali znanstveno kemijo in v tehnično ali industrijsko kemijo, ki praktično izrablja znanstveno kemijo. V laboratorijih se pečajo z vsemi snovmi do njihovih najmanjših delcev in z vsemi spremembami teh snovi v najrazličnejših pogojih.

Kemik je n. pr. v laboratoriju dognal, da je ista snov vzrok rdeče do črne barve bronca, rumene barve medi, zelene barve zelenega volka, modre barve mnogih kamnov in tehničnih izdelkov (n. pr. modre galice.) Ta snov je baker. Baker je tudi oni del modre galice, ki ubija škodljivce na trti, ker jih zastruplja. Zato tudi ostanejo cvetlice v posodi dalj časa, če daš v vodo bakren gumb ali osnažen krajcar, ki ubija vse plesni.

Drug primer: Ali veš, da goriš in da si topel radi počasnega izgorevanja, ki se vrši v tebi? Slično kakor zakurjena peč (diml) izdihavaš poleg neizrabljenega zraka ogljikovo kislino. Ogljikova kislina je plin, ki je brez barve in brez duha. Nastopi povsod, kjer zgorjavajo živali ali rastline ali snovi, ki so narejene iz njihovih ostankov, na primer lojnice, voščene sveče, premog, petrolej itd. Pa ne samo tu! Če sežgeš saje ali pa dragulj demant, nastane iz obeh prav isto: le ogljikova kislina. In ravno iz tega dejstva je sklepal kemik, da sta demant in saje ista snov le v različnih oblikah, kakor sta n. pr. sneg in led ista snov — voda. — Ogljikova kislina je tudi plin, ki te duši pri kipenju vina; plin, ki rahlja vzhajajoče testo; plin, ki te poživlja v pivu in ki šumi v šampanjcu in v sifonih itd.

Saj poznaš glicerin, ono sladko oljnato tekočino. Vendar ni glicerin olje, temveč neki alkohol in smo ga v vojnem času pridobivali na isti način kakor naš „špirit“ — t. j. s kipenjem.

Ali pa „mast“ vazelin. Vazelin ni mast, temveč je nekaj sličnega kakor petrolej in bencin. Vse te 3 snovi dobivamo iz zemeljskega olja. Ločijo se med seboj po tem, da začno vreti pri različni toploti.

Sladkor, škrob (štirka) in celuloza (sestavni del lesa: bombaž, bata itd.) so tudi sorodne snovi. S kuhanjem s kislino dobiš namreč iz škroba in iz celuloze — sladkor.

No — dovolj znanosti! Poglejmo tehniko!

Ali veš kaj vse nam daje drevje?

Sadje (konzerve, olje, špirit včasih škrob, blago in posode za primitivne narode); listje za steljo; strojila za tinte in usnjarstvo; smolo iz katere dobivamo terpentini in kolofonij; nekatera drevesa dajejo kaučug, bombaž, sladkor, mast, vosek, nebroj v farmaciji in (zdaj manj) tudi v tehniki važnih snovi; kurilni in stavbni les, ki ga je seveda treba namenu primerno — pripraviti.

Les često suho destiliramo na podoben način kakor premog. Suha destilacija je proces, ki spominja na naše ogljarstvo, le da segrevamo v za-

prtih posodah (retortah), da lahko ulovimo uhajajoče plinaste in tekoče produkte, ki jih pri ogljarstvu zgubljam. Tu dobivamo sledeče snovi:

1. plin (kurilni)

2. lahkotekoče snovi:

a) očetno kislino, ki jo očiščeno in začinjeno rabimo kot namizni očet; največ je gre za strojila (paca) barvanju in tiskanju blaga; nebroj važnih zdravil je spojina očetokislina (n. pr. aspirin.)

b) Lesni alkohol (metil alkohol), ki ga rabimo za topilo lakov in firnežov in za izdelovanje formalina. Formalin je tekočina, ki je jako razkuževalno sredstvo (konzerviranje mrličev za seciranje!); strjevalno sredstvo za želatinske filme in plošče; z mnogimi snovmi tvori mase ki se dajo dobro oblikovati, tako tvori formalin n. pr. z mlečno beljakovino (kazein, ki jo rabimo za izdelovanje sira) galacit, ki nam izborna nadomešča dražji celulozid, ki je sicer bolj elastičen a ne popolnoma ognjavaren.

c) Nacetoni, tekočina, ki je postala važna za izdelavo umetnega kavčuga. Uporablja ga tudi pirotehnika (rakete, umetni ogenj).

3. težkotekoči del (ter), ki ga navadno pokurimo, ali pa nam služi kot eno najboljših impregnacijskih sredstev za les. Včasih ločimo iz njega kemične sestavine.

4. Trdni ostanek — lesno olje, ki ga rabimo v metalurških rafinerijah, ker vsebuje malo žvepla; kot sestavni del črnega smodnika; kot čistilno sredstvo v nekaterih industrijah itd. —

Do srede prejšnjega stoletja so ponekod požigali cele gozdove, da dobe iz pepela pepeliko (kalijev karbonat). V kolikor ga ni nadomestila soda, ga dobivamo zdaj na mnogo racionalnejši način.

Les, brez skorje in navadno tudi izparjen je surovina za papir. Tak les sestoji v glavnem iz 2 snovi:

1. celuloza, ki je škrobu sorodna snov in za tehniko velike važnosti. Čista celuloza je n. pr. bombaž, bata itd.

2. inkrustirane „lesne“ snovi (ligniti), ki jih moramo že za izdelavo količkaj dobrega papirja odstraniti od celuloze, s tem da kuhamo zmleti les z raznimi kemikalijami po različnih metodah.

Na podoben način so pridobivali za časa vojne kmetje krmo za živino. Žaganje ali slamo so kuhali s solno kislino ali lugom in stem stopili neprebavljivi lignin in dobivali več ali manj čisto, zelo redilno celulozo.

Surovo celulozo, namenjeno za papir, izpirajo, suše, belijo, dodajajo lepilo in druge snovi, ki dajo raznim vrstam papirja njihove karakteristične lastnosti.

Pergament n. pr., ki je le redko iz živalske kože, se razlikuje od svilenega ali kopir papirja le po svoji debelini. Izdelujemo ga na ta način, da pomočimo nalepljeni papir par trenutkov v določeno močno žvepleno kislino in ga nato dobro izperemo.

Zdaj zelo razširjen papirnat izdelek je vulkanfiber, ki nam tudi vlažen precej dobro nadomešča usnje. Rabimo ga za kovčge, izolacijo, pri sesalkah itd.

V vojni so izdelovali mnogo papirnatega blaga, ki se je pa zelo slabo držal, posebno vlažen. Papir so zrezali v dolge trakove, ki so jih zvili v niti. Zdaj prilepimo na nezrezan papir tenko plast bombaževine ali pite in ga nato zrežemo in spredemo. Tako dobimo sila trpežno blago za mobilje, vreče, vrvi itd.

Po vojni se je zelo razširila fabrikacija umetne svile, ki je vedno čista celuloza, izvzemši ene vrste, ki je spojina očetne kisline in celuloze. Dobivamo jo na ta način, da stopimo po več metodah celulozo v žoličasto brozgo, ki jo zvlečemo v tanke niti in topilo zopet odstranimo.

Ogromne množine celuloze uporabljata industrija razstreljiv, celuloida, filmov itd.

Pridobivanje sladkorja in celuloze na isti način kakor iz škroba (glej preje) nima teoretskih težkoč, a še ni tehnično izvedeno.

Iz „Zveze“: Po predlogu tov. Mastnaka, ki je iznesel v imenu celjskega pododbora Zveze na letošnjem občnem zboru, so se osnovali na „Zvezini“ seji 27. jun. t. l. v svrhu razdelitve dela in uspešnejšega delovanja odbornikov Zveze sledeči odseki:

Organizatorični odsek: Ivan Kronovšek, načelnik; Milan Mravlje, dr. Janže Novak, Jakob Škrabar, dr. Jože Trošt, ing. Josip Tržan, dr. Igor Rosina, Tine Janhar in Lado Klinc.

Kulturno - politični odsek: dr. Janže Novak, načelnik; France Gerželj, Pavel Marc, Milan Mravlje in Vlado Kreft.

Tiskovni odsek: Jože Bradač, načelnik; France Gerželj, Stanko Deu in Tone Knez.

Kino - radio odsek. Jozo Čuček, načelnik; Matevž Trček, Dane Andolšek, Stanko Deu in Stane Škrabar.

Dijaški odsek: dr. Viktor Maček, načelnik; Vlado Kreft, France Gerželj, Stane Škrabar in eno mesto je rezervirano za zastopnika Akad. agr. kluba „Njiva“.

Telesno - vzgojni odsek: Tine Janhar, načelnik; Mastnak Franjo, Avsec Alojzij, dr. Janže Novak in France Gerželj.

Knjižnica: dr. Viktor Maček; namestnik Jakob Škrabar.

V najkrajšem se mora ustanoviti še ženski odsek; prva naloga organizatoričnega odseka je, da zbere zanj moči, ki ga bodo uspešno vodile.

One tovariše, ki je odbor imenoval v posamezne odseke in ki niso bili o tem obveščeni, prosi Zveza, da svoje predloge pismeno sporoče, kajti imenovani so bili pač zato, ker je bilo to potrebno in se je nadejati, da bodo tudi v bodoče posvetili svoje moči napredku naše ideje. Po sklepu seje morajo posamezni odseki do druge seje pripraviti svoje delovne načrte, ki se bodo potem skupno obravnavali.

„Zveza“ bo založila male in velike slike s kmetijskega praznika v Št. Vidu.

V prihodnji „Grudi“ bomo društva natančneje obvestili o nabavi teh slik, ki so nadvse lepo izpadle.

Vsa „Društva kmetijskih fantov in deklet“ prosimo, da posamezna poročila o svojih prireditvah redno pošiljajo „Grudi“, da jih zamoremo pravočasno objaviti. Ravnotako pa naj pravočasno zahtevajo od „Zveze“, da pride na prireditev njen delegat.

Legitimacij ima „Zveza“ še dovolj na razpolago. Naročajte jih! Tudi znake (deteljice) je „Zveza“ že sprejela. Društvom so na razpolago. Cena za posamezni znak Din 5.—. Opozarjamo pa, da tako pri legitimacijah kot znakih ne more Zveza dati posameznim društvom popustov, pač plača edino poštnino. Naj ne bo člana in članice, ki bi ne imela legitimacije ali znaka!!

Kongres slovanske agrarne mladine.

V dneh od 14. do 15. avgusta t. l. se bo vršil v Bratislavi na Češkoslovaškem IV. redni kongres „Zveze slovanske agrarne mladine“. Zraven splošnega programa o razgovoru udeleženja slovanske kmetijske mladine, bodo predvsem zasedale posamezne komisije: organizatorična, kulturna, zemljedelska, socialno, politična, telesno vzgojna in dijaška.

Po vsej priliki se udeleži kongresa tudi „Zveza kmetijskih fantov in deklet“ po svojem zastopniku.

Velik zlet na Mrzlico.

Pododbor „Zveze kmetijskih fantov in deklet“ v Celju priredi v nedeljo, dne 31. julija t. l. velik zlet na Mrzlico, katerega se bodo udeležila vsa v pododboru včlanjena društva.

Vsa društva se bodo zbrala v Št. Pavlu pri Preboldu (Sav. dol.), odkoder bo skupen odhod. Popoldne bo na Mrzlici kmetijsko mladinsko zborovanje, kjer bodo govorili zastopniki „Zveze“, pododbor in narodni poslanec tov. Mravlje. Podrobni načrt izleta in vse potrebnosti bomó pravočasno objavili. Na izlet vabimo vse prijatelje kmetijske mladine.

Pododbor Zveze KFID v Celju.

Tečaj za vkuhanje sadja.

Pododbor Zveze kmetijskih fantov in deklet v Celju sporoča, da bo prirejal tečajev meseca avgusta tri-dnevne tečaje za vkuhanje in konzerviranje sadja in povrtnin.

Prosimo vsa društva, da nam takoj sporočijo ali nameravajo prirediti tečaj in ob kakem času, da bomo mogli napraviti vrstni red. Vsa dekleta, članice naših društev, pa opozarjamo, da te prilike nikakor ne zamudijo, ker sadje in povrtnina postajajo vedno bolj važne tudi v kmetiskem gospodinjstvu.

Pododbor Zveze KFID v Celju.

Taksne olajšave za prosvetne prireditve.

„Zveza kulturnih društev“ v Mariboru je zase in za vsa društva, ki so v njej včlanjena, dobila generalno uverjenje za celo leto 1932., P. br. 24.192 z dne 28. junija 1932., s katerim ministrstvo prosvete potrjuje, da so „prireditve, ki jih bodo Zveza kulturnih društev v Mariboru in v njej včlanjena društva priredila l. 1932., umetniškega značaja, in da se zaradi tega na podlagi tar. št. 99a zakona o taksah, plača od njih skupno 10% na ime takse za vstopnice. Povlastica glede plačila takse velja samo, ako prireditve niso v zvezi s plesom, v nasprotnem slučaju se mora plačati polna taksa na vstopnice.“

Na to povlastico opozarjamo vsa „Društva kmetijskih fantov in deklet“, ki so včlanjena v Zvezi kulturnih društev v Mariboru.

Kmetijsko - mladinski praznik, v Celju priredi 8. septembra celjski pododbor Zveze. Posamezna društva bodo o podrobnostih pripravljalnega dela še obveščena.

Popravek: Ime tovariša, ki je dobil XII. nagrado na Zvezini tekmi koscev v Št. Vidu, se pravilno glasi Rodič Matija in ne Budič, kot je bilo objavljeno v zadnji „Grudi“.

Naša misel in delo zmagujeta.

Splošne socialno - gospodarske razmere, težka skrb za obstoj srednjih in malokmetijskih gospodarstev, želja po kulturnem podvigu vasi in duhovna ter politična osamosvojitve slovenskega kmetijsko-delavskega človeka, nujno vedejo in silijo kmetijsko-delavsko mladino, da se organizira v lastne edinice, v nekakšne socialno-politične in kulturne šole. V zadnji dobi je teh edinic — „Društvo kmetijskih fantov in deklet“ — čim več, in povsod se ustanovljajo še nove. Gibanje kmetijsko - delavske mladine v močnem razmahu ustvarja temelje novi socialno-politični dobi Slovencev, v kateri bo kmetijski človek zavzel pripadajoče mu mesto; dobo splošnega socialno-političnega preporoda slovenskega kmetijsko-delavskega ljudstva moremo od tega gibanja pričakovati. Za ta preporod se danes mladina željno izobražuje in pripravlja, da bo, ko ji bo narod poveril občine, zadruga, različne socialne ustanove in „visoka ter majhna“ politično merodajna mesta, zmožna vse to voditi tako, da bo res služilo le interesom naroda.

Ta mladinski val je danes splošen in povsod, tudi v najoddaljenejših vaseh budi kmetijsko - delavsko mladino k zavesti, lastnemu premišljevanju in živahnemu kulturno - političnemu udeleževanju.

Gameljne. V nedeljo, 10. julija so si gameljski fantje in dekleta z navdušenjem ustanovili svoje „Društvo kmetijskih fantov in deklet“, ki bo v svojo sredo družilo mladino iz Zgornjih, Srednjih in Spodnjih Gamelj. V prostorni lepi sobi, ki jo je g. Kališ radevolje dal mlademu društvu na razpolago — za kar naj sprejme najlepšo zahvalo — se je v velikem številu zbrala mladina, zlasti nad vse častno število deklet. Predsedn. priprav. odbora tov. I. Oblak je s pozdravom

zbrani mladini, predsedniku ljublj. pododbora Zveze KFID tov. A. Kramerju in zastopnikoma „Zveze“ tov. V. Kreftu in F. Gerželju otvoril ustanovni občni zbor. Po krajšem razgovoru v organizaciji je bil izvoljen naslednji društveni odbor: predsednik: Ivan Oblak; podpredsednica: Ivanka Kepic; tajnik: Rudi Srebotnjak; blagajničarka: Ivanka Kališ; odborniki: Lojze Vran, Iva Aleš, Martin Kos, Ivana Jarc, Franci Srebotnjak, Minka Podgoršek; namestnice: Pepca Magister, Metka Knez, Pavla Smole; nadzorni odbor: Franc Aleš, Vili Bizant; v Glavnem odboru „Zveze“ zastopa društvo Ivan Oblak, v ljublj. pododboru Zveze pa Ivanka Kepic. Po volitvah je sledil razgovor o različnih društvenih notranjih zadevah in vprašanjih, ki so si jih člani in članice za bližnje delovanje urejevali. Nato pa je navzočo mladino v imenu ljublj. pododbora pozdravil tov. A. Kramer iz Želimelj, ki je jedrnat orisal splošen cilj gibanja kmetijsko-delavske mladine. V daljšem govoru je nato tov. F. Gerželj podal pomen mladinskega gibanja, namen organizacije, posebej „Društva k. f. i. d.“ povdarjal podrobno smernice organizacijskega dela kakor tudi označil posamezne odnose kmetijsko-delavske mladine do družbe, socialno-političnih vprašanj, kulture, naroda in države. — Zatem pa so fantje in dekleta razpravljali o svojem prvem delu. Določeno je, da se vrši 24. t. m. velika tekma žanjic, ki bo za javnost prvi vidni uspeh mladega društva. Pred zaključkom je tov. V. Kreft pozval mladino, naj se trdno oklene svojega društva, naj močno vse članstvo sodeluje, da se bodo vrste čim bolj pomnožile, da bo tako v društvu vsa gameljska mladina. Nato pa je tov. predsednik zaključil dobro uspelo zborovanje.

Škofja vas. Agilno delovanje Društva k. f. i. d. iz Zg. Hudinje ter Frankolovega, vzpodbudna organiza-

cija celjskega pododbora Zveze, posebno pa nedavno dobro uspela tekma koscev v Škofji vasi je vključila v kmetско mladinski pokret tudi mladino iz Škofje vasi. V nedeljo, 10. t. m. se je vršilo v Škofji vasi mladinsko zborovanje, kjer se je določil pripravljalni odbor „Društva kmetских fantov in deklet“, ki naj v najkrajšem času izvede dokončno ustanovitev društva. Na zborovanje se je zbralo nad 50 fantov in deklet, med njima pa tudi zavedni možje. Zborovanje je vodil župan tov. Kožuh. Udeležila pa sta se zborovanja tudi zastopnika celjskega pododbora Zveze k. f. i. d. tov. Gomišček in Hajnšek, ki sta naglašala v govorih potrebo kmetске in kmetско-mladinske organizacije, kjer bo edino dana možnost, da si kmetски narod v slogi in trdno združen pribori svoje pravice in zahteve in mesto, ki mu v družbi in državi pripada. Zakaj kmet in delavec sta tista, ki tvorita našo narodno državo, na njiju sloni vsa organizacija državnega ustroja in ona sta tista sila, ki bo jutri, če bo treba, branila naše državne meje. — Proti koncu zborovanja, ki je potekalo v močnem izrazu kmetске ideje, se je med zborovalci pojavil nar. poslanec g. l. Prekoršek, ki so ga zborovalci z odobravanjem sprejeli v svojo sredo. Narodni poslanec je govoril v smislu našega pokreta ter dejal, da je edino močna organizacija kmeta in delavca porok za močno državo. Posebej je naglasil, da vidi to poročstvo uprav v naših „Društvih kmetских fantov in deklet“ ter je vesel, da tako v razmahu zmaguje kmetско-delavska misel. Podroben razgovor o izvedbi ustanovitve društva je nato zaključil uspelo mladinsko zborovanje. Tako je zgrajena kmetско mladinska trdnjava več in pokret se širi v zadnjo slovensko vas.

Sv. Jurij ob j. ž. Po dovršenih pripravljalnih delih se je 5. junija vršil ustanovni občni zbor „Društva kmetских fantov in deklet“. Občnega zbora se je udeležilo nad 40 članov

in članic, Zbor je otvoril predsednik pripravljalnega odbora tov. Tone Merslavič s pozdravom mladini, imenom pa tov. Gomiščka in Ivana Kronovška, ki je v imenu „Zveze“ nagovoril mladino ter naglašal pomen kmetско-mladinske organizacije. Po rednih poročilih odbornikov so sledile volitve. V društveni odbor so izvoljeni naslednji: Predsednik: Merslavič Tone; podpredsednik: Šumrada Franc; podpredsednica: Novak Terezika; tajnik: Gajšek Franc; njegov pomočnik: Rongador Josip; blagajnik: Vrhovšek Miha; člani odbora: Hajnšek France, Gračner Jože, Oset Ivan, Šolinc Jakob, Cehner Alojz, Pemič Edo, Novak Jože, Klajšek Alojz, Fendrih Alojz, Pemič Marija, Arčan Milica, Rataj Marica; namestniki: Skoberne Anton, Palir, Kukovič Anton, Slomšek Karl, Rajšl, Jager Fanika; v nadzornem odb. so: Zagar Franjo, Jager Fanika. Tako obširen odbor se je izvolil zato, da ima vsaka vas obširne šentjurske občine po enega zastopnika in še namestnika, ki so v tistem kraju poverjeniki društva.

Šmartno pri Litiji. Na iniciativo tov. Josipa Strmana, se je vršil v nedeljo, dne 10. t. m. ustanovni občni zbor „Društva kmetских fantov in deklet“. V zelo velikem številu se je odzvala kmetška mladina na zborovanje v gostilni tov. Fr. Hostnika. Po otvoritvi sklicatelja, ki je pozdravil vse navzoče fante in dekleta, ter vrlega organizatorja, tov. Jožeta Seljaka iz Vač, so navzoči sprejeli pravila, ki jih je stavila na razpolago „Zveza kmetских fantov in deklet“ smo prišli k volitvi, ki nam jamčijo za uspešen razvoj društva. izvoljeni so sledeči: predsednik: Tone Breznikar; namestnik: Janko Hostnik; odborniki: Fr. Berlot, Jože Lambergar, Groznik Tone, Ceglar Franc, Tičar Nace, llovvar Mimi; Namestniki pa so llovvar Jože, Groznik Nan., Flisek Adolf in Tinca Bregar. V nadzorstvo: Strman Josip in Franc

Hostnik. Po volitvah je pa govoril še tovariš Jože Seljak iz Vač, ki je pozival navzoče fante in dekleta k vztrajnemu delu za dobrobit kmetškega stanu. Ponosni naj bodimo, da smo sinovi in hčere stanu, ki je

bil in bo temelj naše mile Jugoslavije. Pri slučajnostih se je enoglasno sklenilo, da naredimo še v teku tega poletja tekmo koscev, ki se bode vršila, dne 28. avgusta odnosno 4. septembra.

Povsod kmetško - mladinski prazniki s tekami koscev.

Tekma koscev v Slov. Bistrici.
12. junija se je vršila v Slov. Bistrici lepo uspela tekma koscev. Pred tekmo se je vršilo nazorno predavanje g. Videmška o uporabi škropilnic. Na Maljevem travniku pa se je nato vršila tekma. Prvi je pokosil Franjo Leskovar, za njim Simon Pernat in Jože Leskovar, vsi iz Videža. Fantje so se po tekmi vrnili v hotel „Beograd“, kjer jih je nagovoril pokrovitelj prireditve župan dr. Jagodič, ki je vsem tudi razdelil nagrade. Podružnica „Kmetijske družbe“ pa je tekmovalce lepo pogostila. Za lepo prireditve gre največ zaslug načelniku podružnice Kmet. družbe tov. Vinku Gornjaku.

Škofja vas. „Društvi kmetških fantov in deklet“ iz Frankolovega in Zg. Hudinje pri Celju sta priredili v nedeljo, 19. junija uspel kmetški mladinski praznik v Škofji vasi pri Celju. Od blizu in daleč se je k prazniku zbrala številna kmetška mladina in ostalo prebivalstvo. Na prostoru g. Medveda se je formirala slikovita povorka koscev in grabljic ter ostalih, ki je z godbo na čelu krenila na tekmovališče. Razpoloženje je bilo kar najlepše. Prišedši na tekmovalni prostor, kjer je čakala številna množica gledalcev, so se k posameznim odmerjenim prostorom razporedili tekmovalci in grabljice. Med gledalci sta bila navzoča tudi nar. poslanca Milan Mravlje in Albin Koman ter dr. Janže Novak, predstavnik „Kmetške Prosvete“ iz Ljubljane. Po končanih ureditvah je pričela tekma. Množica je z zanimanjem sledila in ugibala, kdo bo zmagal.

Po tekmi se je ponovno uredila povorka ter krenila na prireditveni prostor h gostilni „Medved“. Zbrano kmetško mladino in ljudstvo je s pozdravom nagovoril domači župan g. Kožuh. Nato pa je Zvezin predsednik tov. Kronovšek Ivan uvodoma sporočil mladini iskrene pozdrave nar. poslancev Komana in Mravljeta, dr. Janže Novaka in Franca Gerželja. zatem pa zbranim pojasnil velik pomen tekem in kmetških praznikov, zlasti pa vzpodbujal mladino, da tudi v Škofji vasi osnuje svoje društvo.

Št. Lovrenc v Savinski dolini.
„Društvo kmetških fantov in deklet“ je priredilo 19. junija na travniku g. Kopca veliko tekmo koscev. Na tekmo se je zbralo mnogo ljudstva od blizu in daleč. Med petjem in vriskanjem so prikorakali kosci in grabljice na prireditveni prostor, kjer se je zbrala številna kmetška mladina. Tekmi je zbrano ljudstvo sledilo z največjim zanimanjem. Po tekmi je zbrano mladino in številno občinstvo s pozdravom nagovoril tov. A. Turnšek. Nato pa je tov. G. Gomišček iz Celja v lepih izvajanjih pojasnil namen in velik pomen kmetških organizacij — gospodarskih in posvetnih — posebno pa povdarjal važnost kmetško mladinskih organizacij, ki morajo v svoje okrilje združiti vso kmetško mladino, da se bo izobrazila in oborožila s spretnostjo in znanjem za težko delo pri graditvi boljše bodočnosti kmetškega naroda. Mimo tega pa morajo biti te mladinske organizacije tudi tisti faktor, ki bo skušal s svojo neomadeževanostjo povsod vplivati na splošno

javno moralo. Kljub proti agitaciji je ta naš mladinski praznik močno in lepo uspel; njega moralen in gmoten uspeh je dober, kar priča o idealnem in požrtvovalnem delu vsega članstva našega „Društva kmet-skih fantov in deklet“.

Litija. V nedeljo 26. junija je priredilo „Društvo kmet-skih fantov in deklet“ iz Vač veliko in uspelo tekmo koscev in tekmo koscev-škri-cev v Gradcu pri Litiji. Prireditev, lep kmet-sko-mladinski praznik, je bila privabila od blizu in daleč občinstva, zlasti pa se je vabilu kmet-ske mladine številno odzvalo prebivalstvo Litije. Praznik kmet-ske mladine je otvorila slikovita povorka, ki se je formirala pred litijskim ko-lodvorom. S kmet-skimi konjeniki in godbo na čelu je krenila povorka skozi Litijo, kjer se je na koncu trga okrenila in zavila na tekmovališče v Gradac. Pred tekmo koscev se je vršilo lepo zborovanje, ki ga je z nagovorom otvoril Josip Sevljak za „Društvo kmet-skih fantov in deklet“. Zatem pa je viharno pozdravljan na-govoril kmet-sko mladino in ostalo občinstvo narodni poslanec za litijski srez tov. Milan Mravlje. V svojem govoru je med drugim izvajal, da je kmet-ska mladina, organizirana v „Društvi kmet-skih fantov in deklet“, nositeljica nove politične dobe v Slo-veniji, ki mora na ruševinah starih političnih strank, katere so bile pre-pojene še z avstrijsko miselnostjo, razgibati nov narodni pokret med Slovenci. Ta pokret postavlja na pravo mesto Slovence v Jugoslaviji in jim kaže pot v našem skupnem razvoju, postavlja pa tudi na pravo mesto kmet-sko delavsko ljudstvo. Za govorom nar. poslanca so govo-rili še tovariš dr. Janže Novak iz Ljubljane, ki je dejal, da brez bla-gostanja ni kulture v kmet-ski hiši, litijski notar g. Mrevlje in Ferdo To-mazin. Po zborovanju je pričela tekma, ki ji je zbrano ljudstvo sle-dilo z največjim zanimanjem in raz-položenjem. Iz tekme je izšel kot

zmagovalec Albin Kristan iz Vač, ki ga je občinstvo nagradilo z vzkliki priznanja. Poleg glavne tekme se je vršila še tekma koscev-škri-cev, ki je občinstvo spravila v najboljšo voljo.

Sv. Jurij ob j. ž. Agilno Društvo kmet-skih fantov in deklet v Št. Jurju ob j. ž. je v nedeljo dne 26. junija priredilo tekmo koscev. Po večer-nicah so se kosci zbrali v poslopju Narodne šole ter z godbo in zastavo na čelu, spremljani od grabljic, ki so bile vse v lepi narodni noši, in od mnogobrojnega občinstva odko-rakali v impozantni povorki na trav-nik „Pri Likovšku“, kjer se je imela vršiti tekma. Po pozdravnem nago-voru predsednika Društva kmet-skih fantov in deklet tov. Toneta Mersla-viča je stopil na tribuno g. poslanec Prekoršek, ki je v krepkih besedah pozdravil fante-kosce in povdarjal, da je kmet in njegovo delo podlaga države in narodnega gospodarstva. Za njim je nastopil tov. Gomišček, ki je v lepih besedah orisal pomen slavnosti. Geslo „Moli in delaj“ mora voditi kmeta pri njegovem delu. Nato je zbrano ljudstvo nagovoril še tov. Fr. Hajnšek, ki je naglasil pomen kmet-sko mladinske organizacije. Vseh tekmovalcev je bilo 14. Sledilo jim je 14 grabljic. Po tekmi so bile vsem koscem razdeljene nagrade. Prve na-grade so dobili: I. Vrhovšek Miha; II. Pumrada Lojze (za $\frac{1}{100}$ točke za prvimi); III. Krepfl Jože; IV. Klanjšek Lojze. Po tekmi se je razvila na trav-niku neprisiljena narodna veselica.

Bela Cerkev. V predzadnjem Km. listu smo napisali, da priredi društvo km. fantov in deklet v Beli cerkvi, prvo tekmo koscev in pripom-nili, da bo naša korajža in agilnost, kajti društvo je staro šele 3 mesece, poplačana z lepim obiskom, kar je tudi bilo. Naši fantje in dekleta, so z vso vneto in ljubeznivo do društva pripravljali, da proslave svoj prvi praznik tako, da bo njim v čast, in drugim v zgled. Še pozno v večernih urah so se razlegale okoli vesele pes-

mi, polne nad, ko so pletla naša dekleta in fantje vence, da okinčajo in okrase dan našega prvega praznika najlepše. In res so v svoji agilnosti in nezlomljivi volji spletli nad 200 m vencev. Nihče ni maral zaostati in kako naj bi tudi, ko vlada v našem društvu prava bratska in tovariška sloga. Vsi delamo le za cilj koristiti in povzdigniti naše društvo, ker čutimo do njega le ono pravo ljubezen, ki jo lahko in moramo čutiti. Niti enega sestanka ni da ne bi bili vsi, niti ene seje ne, da nas ne bi bilo več kot treba.

Kot člani smo v vsej veri do društva priredili na travniku ob prijetnem in romantičnem gozdičku pri gost. Zorko v Družinski vasi v nedeljo 26. jun. svojo prvo tekmo koscev. Nad vsako pričakovanje je bil obisk lep od blizu in daleč in videli smo, da vlada za naš kmetijski pokret in za spoštovanje našega kmetijskega dela veliko zanimanje in spoštovanje. Žal nas je motilo spočetka nekoliko slabo vreme, vendar je bil strah brez potrebe. Iz muhastega popoldneva se je razvil lep dan in lep večer.

Točno ob 3. uri krenil je sprevod s konjenico in kolesarji na čelu, za njimi pa godba dom. prost. gas. društva, pa kosci, grabljice na vozeh z jerbasi malice in ostalo občinstvo. Slikovit sprevod je napravil najboljši utis. Moško so korakali kosci-fantje; mladinski kosci, možakarji med ukanjem in prepevanjem: „Moja kosa je...“ Veselo pa so prepevale za njimi grabljice.

Ko se je povorka povrnila nazaj, so odkorakali kosci in za njimi grabljice na veselični prostor, odkoder so odšli kosci po dobljenih navodilih vsak na svoj izžrebani odsek. Po dvakratnem trobnem znaku so zapele kose svojo milo pesem in vsak, kdor je bolj mogel ta je bolj. Lepo je bilo in z zanimanjem je ljudstvo sledilo lepi in popolnoma novi prireditvi za naše kraje. Posebno neutrudljivo so jo rezali na posebno odmerjenem odseku kosci-možakarji, vsi že nad 60 let stari. Ta grupa

koscev je bila tu pri našem društvu prvič vpeljana po našem tov. predsedniku in upamo, da se bo splošno priljubila in morda povsod še poleg tako zanimive tekme škricev.

Ko je komisija, ki so jo tvorili preds. Zveze tov. Kronovšek, preds. tov. Cvetko Zorko in tov. Ladi Klinc, končala svoje delo, je predsednik razglasil izid tekme:

Prvo nagrado in naslov prvaka društva v košnji si je priboril Matija Rodič iz Tomažje vasi, drugo nagrado Janez Sipar, Kronovo, tretjo Lojze Ferkalj, Kronovo, četrto Martin Jakše, St. Peter.

Izredno nagrado za čisto košnjo in enakomernost, pa je dobil Jože Rodič iz Gorenjega Kronovega obč. St. Peter. Imel je smolo in se mu je tik pred ciljem zlomilo košiče.

V tekmi možakarjev je dobil prvo nagrado Janez Kraševc iz Donjuške vasi, drugo Jože Pavlič, Donj. vasi in tretjo Anton Činkole Kronovo.

Vsi tekmovalci so bili nagrajani s kosami, slikovito barvastimi košiči, ki sta jih izdelala tov. Lojze Vodopivec in Ivan Jordan, nadalje z oslami in drugim kosilnim orodjem; poleg tega pa še z denar. nagradami.

Nato je predsednik tov. Zorko toplo pozdravil navzoče tovariše in tovarišice in druge goste, posebno pa še tov. predsednika Zveze Kronovška in novomeškega župana g. dr. Režeka, opravičil odsotnega poslanca g. Klinca, ki je bil zadržan in medtem podal besedo tov. Kronovšku. V lepih besedah je pozdravil vse v imenu Zveze, povdaryl je namen naših tekem ter bodril našo mladino k spoznavanju in časti do njenega lastnega dela ter k skupni in modri stanovski organizaciji. Za svoje besede je žel prisrčen aplavz.

Za njim je govoril župan in predsednik sreskega odbora JRKD g. dr. Režek iz Novega mesta. Prisrčno je pozdravil našo kmesko mladino in v daljšem govoru očrtal pomen današnjega praznika, navduševal kmetijsko mladino, naj spoštuje in ceni svoje delo v potu čigar si trdo

služi svoj vsakdanji kruh. Vse, je rekel, danes tekmuje, a najlepše in najnaravnije so tekme, ki jih prereja kmetška mladina na svojih praznikih. To naj bodo tabori, kjer se naj zbira Kmetška mladina čim pogosteje in manifestira svoj kmetški pokret. H koncu je pa še omenil: Kmetška mladina bodočnost naroda je v tvojih rokah, je odvisna le od tebe. Za dolg in iskren govor so mu navzoči viharno ploskali.

Obema govornikoma se je prav iskreno zahvalil predsednik Zorko, kakor tudi ponovno vsem za nepričakovan lep obisk ter bodril vse tov. in tovarišice in ostalo občinstvo, naj se prihodnje leto še v večjem številu odzove naši prireditvi, da napravi tako ves praznik res simboličen kmetški praznik. Končal je svoje besede Kmetškemu delu čast! Kakor je bil napis na slavlolu.

Po govorih se je razvila med sviranjem godbe in veselim prepevanjem prava, neprisiljena in domača kmetška zabava, koja je ostala vsem v najlepšem spominu.

Drugi dan proti večeru, pa so se zopet zbrali naši fantje in dekleta, nabrali suhljadi in vsega potrebnega ter napravili ob parobku Zorkovega gozda na prijetnem in razglednem gričku veliko grmado, ki so jo zažgali v čast Vidovega dne.

Visoko in smelo so plapolali ognjeni zublji v zrak, ravnotaki plameni pa so vžigali tudi v naših srcih nade v lepo našo bodočnost. Daleč in pozno v noč se je razlegalo po bližnji in daljši okolici prepevanje narodnih in domoljubnih pesmi; prva med vsemi pa je bila naša himna: Bože spasi, Bože hrani...

Ni manjkalo niti govorov, ki so objasnili pomen žganja kresov, niti viharnih vzklikov kralju in domovini.

Bil je lep in ostane nam nepozaben tovariški večer.

Podhosta pri Toplicah na Dol.
V nedeljo, dne 3. julija je priredilo tukajšnje Društvo kmetških fantov in deklet svojo letno tekmo koscev in

vrtno veselico. Ob 3. uri pop. je odkorakala povorka s kosci in harmonikarjem iz veseličnega prostora na travnik, kjer se je tekmovalo. Številni gledalci — med njimi tudi narodni poslanec tov. Klinc — so z zanimanjem sledili, vzpodbujali, zlasti one tekmovalce, ki so po uspehih znani že od prejšnjih let. Ocenjevalna komisija, tov. dr. Kovalinka, Klem, Mlinar in Šercelj, je po doseženih uspehih razdelila nagrade, h katerim so precej prispevali tukajšnji trgovci in g. dr. Kovalinka ter g. Malasek, tako-le: 1. Avg. Bradač, Meniška vas, 38 točk, 2. Flis Franc, Straža, 32 točk, 3. Oblak Lojze, Podhosta, 30 točk, 4. Novina Anton, Podturn, 28 točk, 5. Franc Rikelj, Soteska, 26 točk, itd. V imenu Zveze kmetških fantov in deklet v Ljubljani sta pozdravila tov. Bradač Jože in Stane Škrabar, v imenu pododbora Zveze v Novem mestu pa tov. dr. Trošt, ki je v vznešenem govoru orisal lepoto kmetškega dela, ki mu dajemo izraza s temi lepimi tekmami. Nato je tudi govoril g. Malasek, kmet. referent v Novem mestu. Govorom so živahno ploskali, nato pa se je zopet oglasila harmonika, ki je odmevala še ponoči iz bližnjih gozdov.

Notranje gorice. Po velikem kmetško - mladinskem prazniku v Št. Vidu ne mine nedelja ali praznik, da bi se ne vršilo kar po več kmetško mladinskih prireditev. Tako je v nedeljo, 3. julija priredilo „Društvo k. f. i. d.“ iz Notranjih goric s sodelovanjem tamošnjega Gasilnega društva uspel kmetški praznik, združen z lepo tekmo koscev. Prireditve se je številno udeležila mladina in ostalo kmetško ljudstvo. Lepo urejena in slikovita povorka, na čelu ji kmetški konjenik in društven tamburaški zbor s harmonikarjem je krenila na tekmovališče. Posebno slikovitost je dalo povorki 32 koscev, v narodnih nošah oblečene grabljice, prikupne pa so bile prav posebno male grabljice, sama dekleta komaj

do šest let stara. Na tekmovališču se je zbrala številna množica gledalcev, ki je v domače — veselem razpoloženju sledila tekmi koscev, kjer si je priboril prvo mesto Alojzij Založnik iz Notranjih goric, drugo pa Pavel Kavčnik. Po tekmi se je prireditev prijetno nadaljevala v veseli kmetijski družbi. Na prireditvi je bil tudi zastopnik „Zveze k. f. i. d.“ tov. Kreft.

Stranice. „Društvo k. f. i. d.“ v Stranicah pri Konjicah je v nedeljo, 10. jul. priredilo uspelo tekmo koscev. Lepo organizarina povorka je krenila na tekmovališče. Posebno močan izraz so dajali povorki kosci in grabljice. Na tekmovališču se je zbralo lepo število kmetijskega ljudstva, ki ga je v imenu „Zveze k. f. i. d.“ iskreno pozdravil predsednik tov. Ivan Kronovšek, ki je v nadaljnjih besedah povdaryl važnost in nujno potrebo kmetijske organizacije, v kateri si bo edino priboril kmetijski človek tisto mesto, ki mu gre. Nato je spregovoril še tov. I. Nemeč, km. referent iz Konjic. Po pozdravnih nagovorih je sledila tekma koscev, kjer si je ovsojil prvo nagrado tov. Štefan Slapnik, II. Miha Gorenšek, III. Ivan Bornšek, IV. Anton Klančnik, V. Rudolf Adamič, VI. Edvard Bornšek. Po tekmi pa je sledila prijateljska zabava v gostilni tov. Marinska.

Zgornja Hudinja. Mlado in agilno Društvo kmetijskih fantov in deklet je imelo v nedeljo 3. julija svojo prvo krstno prireditev. Prireditev je nad vse lepo uspela. Delavec Fridej Franc je nagovoril zbrane in se jim zahvalil za udeležbo. Ljubko sta deklamirali mladi deklici Turnšek Vali in Resnik Francka. Komaj pet mesecev star moški zbor „Sloga“ iz Zagrada pri Celju je pokazal, kaj vse se da z voljo in ljubeznijo do stvari narediti. Vrlim pevcem moramo res čestitati. Prav lepo in dobro je bila podana burka „Laži zdravnik“. Režiser kakor tudi igralci so se res potrudili, da nekaj pokažejo. In po-

kazali so. Nič ni pomagalo ali celo motilo, da so nekateri nahujskani skušali motiti prireditev s pijanim petjem. Ljudje so sledili predstavi z ljubeznijo in zanimanjem. Omeniti moramo tudi, da so fantje morali dve noči stražiti oder, kar je gotovo upliv onih, ki se smatrajo za edine upravičene, da so pravoverni Slovenci. Med odmorom in na koncu prireditve je zbrane nagovoril tov. Gomišček iz Celja in jim razjasnil pomen naših društev in pozval navzoče, naj se organizirajo v Društvo km. fantov in deklet, ki imajo za nalogo ustvariti bodočo pravo stanovsko organizacijo kmeta in kmet. delavca. Agilnemu društvu naše čestitke k uspehu.

Orlavas. Občni zbor našega „Društva kmetijskih fantov in deklet Zimzelen“ se je vršil dne 2. junija t. l. ob polno številni udeležbi članstva. V preteklem letu ni društvo tako delovalo kakor si je želelo in to ne radi malomarnosti članov, pač pa vsled tega, ker je bilo članstvo prezaposleno. So člani tudi pri Sokolski četi in pevskemu društvu, razen tega pa jih je še večina obiskovala kmetijsko nadaljevalno šolo.

Med letom smo imeli samo tri prireditve; izleta nismo žal napravili nobenega, tudi iger nismo prirejali. Nekaj nam je otežkočeno že radi tega, ker nimamo lastne dvorane in odra in pa ker je v bližnji okolici vsako nedeljo kakšna prireditev in tako vsled sedanje krize v gmotnem oziru ne morejo uspeti. — Knjižnica vsebuje lepo število različnih knjig in revij, prav tako čitalnica raznovrstne časopise. — Radio smo čez poletje opustili, ker ga člani vsled obilega poljskega dela nimajo časa poslušati in ker nam očitno prazni blagajno. — Tamburaši so letos vso zimo prav pridno vadili dvakrat na teden. Sedaj pa so se morali z vajami omejiti le na večere ob deževju.

Izvoljen je bil sledeči odbor: preds. tov. Franc Kronovšek, podpreds. tov. Fran Stepišnik; odborniki

tovariši: Ivan Kronovšek, Ivan Cizej, Josip Povše, Karl Herodež, Ivan Plaskan, Ivan Povše; tovarišice: Kajtnerjeva, Kronovšekova in Plaskanova; nadzornika Gvidon Plaskan in Josip Štorman.

Občnega zbora „Zveze“ dne 12. junija in tekme koscev se je udeležilo 14 članov. Na tekmo smo poslali kosca tov. Antona Kajtnerja, ki je odnesel prvenstvo v čistoči.

V proslavo Vidovega dne smo zažgali na predvečer tudi velik kres. Četudi je bil hrib nad eno uro oddaljen, so se vendar člani z velikim veseljem pripravljali na sežiganje.

Na jesen bomo priredili zopet tekmo koscev. Priredili bomo tudi več izletov. Prvega smo določili za Mrzlico, ki je kake 4 ure oddaljeno in baje lepa razgledna točka, pozneje pa par poučnih izletov.

Kako smo se udeležili našega kmetsko mladinskega praznika.

(Iz „Društva k. f. i. d.“ v Notranjih gorica).

V „Gasilski dom“ je Rezka Puskankova sklicala sestanek. Vse radovedne nas je Slugov France pomiril z novico, da pride na sestanek tudi zastopnik „Zveze“ iz Ljubljane, ki nam ima sporočiti mnogo važnega. Nismo dolgo čakali, ko se pojavi v naši sredi tajnik „Zveze“ tov. V. Kreft. Sporočajoč nam pozdrave iz Ljubljane, nam je v nadaljnjem razgovoru sporočil, da priredi „Zveza“ veliko tekmo koscev v Št. Vidu in z njo zvezan mogočen kmetsko mladinski praznik. V glavnih obrisih nam je naznačil celoten program in zamisel tega našega velikega dneva. Ob koncu pa nas je kot vnete člane našega „Društva k. f. i. d.“ tovariško pozval, da tudi naše društvo čim aktivneje sodeluje pri prireditvi, da dobi ista res pravo kmetsko obeležje, ter pride čimbolj do izraza v našem javnem življenju, posebno v Ljubljani.

Ta sestanek je naše društveno življenje močno razgibal. Posamezne gruče, vračajoče se s sestanka na domove, so živahno razpravljale in ugibale, kaj in kako storiti, da bo tudi naše društvo v čim večji meri prispevalo k mogočni vsebini kmetskega praznika v Št. Vidu.

V naslednjih dneh je bilo naše društvo pravcato mravljišče. Povsod gibanje, ugibanje, razpravljanje in predlaganje. Pero vsega gibanja pa je bil Slugov France, ki je vse do zadnjega člana neprestano vzpodbujal in navduševal, če treba tudi resno opominjal. Pletli smo vence in kinčali smrečice, da z njimi kar najlepše okrasimo voz, ki nas popelje v Št. Vid. Prav posebna živahnost in neumorna delavnost pa se je razvila proti koncu tedna, v petek in soboto pred našim praznikom. Iz vseh domov naše vasi so se fantje in dekleta z navdušenjem in pokretaško požrtvovalnostjo pripravljali za svoj praznik, da bo tam čim častnejše zastopana tudi naša vas.

Lep kot deklinške oči je bil 12. junij. Slugov France je že ob 4. zjutraj budil in „rentačil“ pod okni fantov in deklet. Do odhoda smo še popolnoma okrasili voz. 32 fantov in deklet, večinoma v narodnih nošah, je posedlo na voz, pred katerim sta bila še dva konjenika. Voz pa je poleg vencev, smrečic in zastavic še ponovno krasil napis: Notranje gorice. Slovesen je bil trenutek odhoda. V veselju in ponosu je bila ob vozu zbrana vsa vas. V splošni prazničnosti sem med drugimi tudi videl, kako si je marsikatera kmetska mati otrla solzo veselja, ko je videla svojega sina ali hčer odhajati v narodni noši na kmetsko mladinski praznik.

Pot v Ljubljano je minevala v petju, vriskanju, godbi in mladostnemu razpoloženju. Le Višerjev Tone je bil ves zaskrbljen radi zmage na tekmi koscev.

V Ljubljani se je naš okrašen voz z drugimi uvrstil na Kongresnem trgu v povorko v Št. Vid na tekmovališče.

Z navdušenjem smo v Št. Vidu sledili razvoju in poteku našega praznika. Skrbno smo sledili govorom naših nar. poslancev, bana, ministra Pucelja in dru-

gih. Naravnost ginjeni pa smo bili ob razvitju prapora „Zveze“. Zeleni naš prapor, naš prapor in naša svetinja! Svet je ta prapor, da bi ga najrajše poljubili. Naše društvo pa živi odslej v nadi, da tudi ono čimprej razvije svoj prapor.

Polni lepih vtisov, opogumljeni in še bolj utrjeni v naši kmetski zavesti smo se vračali domov, kjer so nas domači že težko pričakovali.

Kot poživljeni smo sedaj doma. V srcih želje, da bodi prihodnje leto kmetsko mladinski praznik še mogočnejši pa da se v naše gibanje in vrste pridruži vsa kmetsko delavska mladina.

Franc Novak.

Spomini iz mladinske kmetske slavnosti v Št. Vidu.

(Iz „Društva k. f. i. d.“ v Škocijanu pri Turjaku).

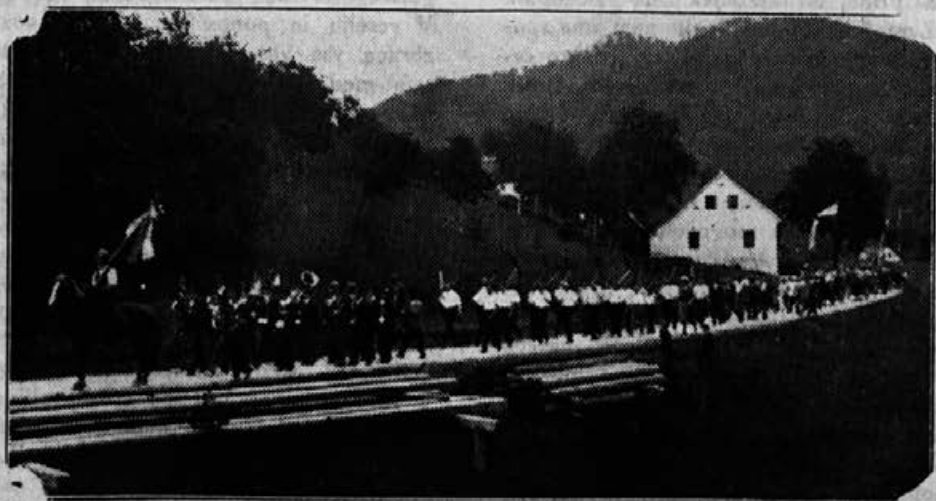
Vest, da priredi „Zveza“ v Št. Vidu velik praznik kmetske mladine nas je navdala z veseljem in navdušenjem. Življenje v našem društvu se je mahoma razgibalo na vse kraje. Že teden dni pred prireditvijo so naša dekleta prav pridno pletla vence, delala „suhe rože“ ter pripravljala vse potrebno, da bo naša kmetska svatba, s katero pridemo na praznik, čim lepša in popolnejša. Fantje seveda v delu niso zaostajali.

Zgodaj v nedeljo pa smo „kmetski svatovci“ krenili proti Ljubljani. Na vsej poti so ljudje z zanimanjem ogledovali naš voz. In to nam je dalo še več poguma: v dobri volji in veselju se je daleč naokrog glasila narodna pesem. Na Kongresnem trgu v Ljubljani, kjer se je zbirala povorka za Št. Vid, je bil naš voz, predstavljajoč kmetsko svatbo, splošno občudovan. Na poti v Št. Vid pa so se nas lotili tudi fotografi. Mi pa smo postajali vse živahnejši. V Št. Vidu so nas lepo sprejeli ter pozdravili, naša tov. Pepca Severjeva pa je izročila kumici našega prapora šopek belih vrtnic. Potem pa smo utonili v množici ljudstva. Pozno v noč smo prišli domov, dobre volje in polni neizbrisnih spominov ter trdne zavesti, da mora naš pokret v zadnjo slovensko vas. *P. L.*

Opomin kmetski mladini.

Ko tako opazujem mladino po vaseh, se mi kar stoži ob misli na njeno početje. Vprašam se, ali kmetska mladina za svoj kratki prosti čas res ne najde primernejšega razvedrila, kakor pa alkohol in razne druge neumnosti? Tako početje kvari ugled kmetski mladini, posebno tistim, ki želijo in se borijo za napredek svojega stanu.

Fantje in dekleta, predvsem fantje, mislite trezneje, od vas zavisi bodočnost kmetskega pokreta. Saj imate dovolj

S tekme koscev v Littji.

čtiva po naših knjižnicah, strokovnega in tudi zabavnega. Zraven tega bi se lahko tudi bolj zanimali za društvo kmetских fantov in deklet, ki daje mladini izobrazbo in strokovni pouk, ki nam je dandanes potreben kot vsakdanji kruh.

Poglejte kmeta, ki je po dokončani ljudski šoli vrgel knjige v kot in zanemarl vsako samoizobraževanje, danes mora za vsako malenkost k sosedu da mu stvar raztolmači, ker nima niti malo svoje razsodnosti. V gospodarskem oziru bi si lahko marsikje kaj pomagal in zboljšal, ko bi imel več strokovne izobrazbe.

Zato mladina, zavedaj se, da ti je danes prilika, sedaj, ko še nimaš skrbi, da se pripraviš za bodočnost. Opusti nedostojna in nekoristna početja, ki te moralno in materialno upropaščajo, ter jemljejo ugled tvojemu stanu. Uči se, izobražuj se kjerkoli imaš kaj prilike zato, čitaj in udejstvuj se tudi društvom. Saj imaš društva, ki so ustanovljena samo za tebe in zastopajo le tvojo korist. Pristopi k njim. Kjer jih dela več, tam je uspeh dela večji.

Srečko Vališer.

Želimlje. V proslavo Vidovega dne je „Društvo kfid“ iz Želimelj prižgalo velik kres. Ob ognju se je zbralo vse članstvo. V sredo kmetske mladine pa so prišli tudi predsednik kraj. org. JRKD g. A. Peršič, nač. želimeljskega gasil. društva g. Ciril Podlogar in šol. upravitelj g. Andrej Flajs, ki je zbranim v govoru orisal pomen Vidovega dne, bitko na Kosovem polju ter vse trpljenje in boje naših prednikov za narodno svobodo. G. upravitelju se na tem mestu najtoplejše zahvaljujemo.

Frankolovo. Dne 24. maja je umrl zvest naročnik kmetskega tiska tovariš Franc Fijavžet. Rajni tovariš je bil zmirom zvest kmetski ideji in je z veseljem podpiral našo mladinsko organizacijo. Naj mu bo zemljica lahka.

Stranice. Dne 24. junija sta brata Franc in Anton Klančnik napadla tovariša Miha Košiča in mu zadala smrtne udarce. Blagopokojnik

je bil prvi predsednik Društva kmetских fantov in deklet v Stranicaх ter je še sedaj z vnemo deloval v društvu kot blagajnik. Pogreba dragega tovariša se je udeležilo mnogo ljudi. Pri odprtem grobu sta se poslovila od rajnega prota Peter T. Tojobovič v imenu celjskega pododb. Zkfid. pa tov. F. Potočnik iz Frankolovega.

Dramlje. Naše društvo v polni meri napreduje. Zgradili smo si nov „Zložljivi oder“ po načrtu Zveze kulturnih društev v Mariboru. Lokal z odrom je moderno preslikan. Sedaj imamo res pravo zavetišče kmetske mladine. Seveda — mnogo truda zavzame tako delo, posebno pri nas, ki nismo imeli dovolj lastnih sredstev. Drameljčani smo pač bolj oddaljeni od prometa in naše vasi so raztresene tako, da je društveno delo dokaj težavno. Čutili smo veliko potrebo, da se na prosvetnem gospodarskem in združnem polju temeljito organiziramo, naše kmetske misli zanesemo v sleherno kmetsko vas. Dne 5. junija smo igrali igro „Revček Andrejček“, ki nam je nesla precej dobička, da smo plačali dolgove na odru, ki smo ga ta dan otvorili. Zvezine tekme koscev se je udeležilo 12 članov in smo odnesli velik moralen utis. Ob drugem kmetskem taboru pa hočemo, da bo uspel brez vsake kritike. Na Vidov dan smo na poziv Zveze žgali 2 kresova na hribih v Dobju in pri Sv. Uršuli. Sedaj se pripravljamo za veliko tekmo žanjic, ki se bo vršila 24. julija. Tedaj bo tudi proslava Drameljske farne cerkve in radi tega pričakujemo še večjo množico ljudi. Nagrade bodo lepe, da bodo naša dekleta prav zadovoljna. Po tekmi bode veselica z godbo in plesom. Vse tovariše našega lepega pokreta prav iskreno vabimo. Priskrbeli smo za dobro kapljico. V kratkem tudi nameravamo v zvezi z d. k. f. in d. v Št. Jurju in d. k. f. in d. na Frankolovem prirediti izlet v Žički samostan. Tukaj se bomo pa skupno razgovarjali kako bomo čim bolj razširili naš pokret.

Vladimir Puc:

Magična kvadrata.

1	2	3	4
2			
3			
4			

1	2	8	4
2			
3			
4			

Navpično in vodoravno:

I. 1. sveta gora v Grčiji,	II. 1. evrop. mej. gorstvo,
2. pritok Drine,	2. ženko krstno ime
3. tatarska četa,	3. mesto ob Azovskem morju.
4. reka v Lotariniji.	4. vulkanski izmeček

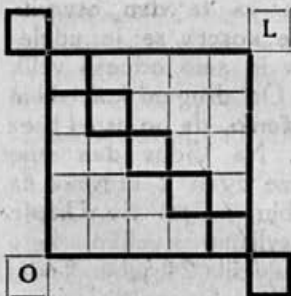
Številnica.

a	6 7 1 8 2	a) pragozdna zverina
b	6 3 2 8 9	b) je ropal po naših krajih
	1 2 3 4 5	
c	2 3 4 5 2	c) koplje v rovih
d	7 6 5 9 5	d) Odisejeva domovina

Navpično in vodoravno debelo tiskane številke ti povedo ime priljubljenega lista.

Anica:

Kvadrati.

1. Vrsta čtiva
2. Neprijatelj sadjarja
3. Trda reč
4. Oseba
5. čebelin sorodnik

V debelo tiskanih kvadratih čitaš ime kraja, kjer živahno deluje „Društvo km. fantov in deklet. Če pa sestaviš črke štirih krajnih kvadratov, dobiš besedo, katere smisel osrečuje naše življenje.

Damjan Vahen - Svetinov:

Zlogovnica.

	ža	o	ško			
	či	le	člo	cu	lu	
kor	ške	ta	Ka	ko	mu	molj
	črv	sr	ve	su	in	
	di	bla	lost			

Za rešitev vsake posamezne uganke razpisujemo po eno nagrado v obliki knjige. Rešitve je poslati najkasneje do 5. avgusta.

Listnica uredništva.

Ivan N - c: Pisati stvari, ki naj bi hkrati prikazale navezanost kmetkega človeka do zemlje, s to navezanostjo združen narodnostni čut ter na drugi strani opozarjale skoraj „propagandno“ na kmetke sokolske čete in Društva kmetkekih fantov in deklet, ni lahko. Zgodi se, da postanejo take stvari prisiljene in tako zgubijo svoj pravi pomen in namen. V tem smislu se Vam je ponesrečila zgodba „Izpod konjiške gore“. V celoti napravlja vtis prisiljenosti; zlasti pa so nekatera mesta v

njej — če natančneje premislite duhovno kmetkeko življenje — popolnoma nemogoča. Prisega, kakršno terja Grintar od svojega sina, je neobičajna in skoraj „nacijonalistični teror“. Ravnotako je malo verjetna in neosnovana pozicija Anke — „mestna frajla“ — ki jo skušate do skrajnosti idealizirati. V ostalem pa je tudi terminologija: „slovenska-jugoslovanska zemlja“ iz kmetkekih ust maloverjetna. Zgodbo ste iz respicnega kmetkekega življenja presadili v popolnoma nemogoč ambijent, osebe pa oblekli v tujo uniformo. Škoda!

„PLANINKA“ ZDRAVILNI ČAJ

prenavlja, čisti in osvežuje kri, izboljša slabo prebavo, slabotno delovanje čreves, napihovanje, obolenje mokračne kisline, jeter, žolča in žolčni kamen.

Vzpodbuja apetit in izborno učinkuje pri arteriosklerozi. Zahtevajte v lekarnah samo pravi „Planinka“ zdravilni čaj, ki se ne prodaja odprto, temveč samo v plombiranih paketih po Din 20 — z napisom proizvajalca:

LEKARNA MR. LEO BAHOVEC LJUBLJANA
Kongresni trg

Mnoga županstva, zadruge, privatna podjetja itd. že več kot 10 let pišejo na naše stroje brez motenj. Tudi Vi se prepričajte o njihovih prednostih.

Novi model 7 ima 92 znakov, izmenljivi valj in voz različne širine ter mnogo drugih odlik, da ga lahko priporočamo kot najboljšega na svetu.

Na Vašo željo Vam pošlje natančnejše podatke glavni zastopnik

A. PRELOG

specijalist za pisarniške stroje

Ljubljana

Marijin trg

Telefon 3 4 5 6

Cecilija Bricelj

prodaja in poprav-
lja damske slam-
nike in klobuke.

Preoblikuje moške in damske klobuke, slamnike po najno-
vejši modi. Slamnike po Din 10:30, moške od 15:40 ter prodaja
damske klobuke najnovejše mode od 30 Din naprej. Barvanje
klobukov v 24 urah od 5 Din za komad.

Stojnica Vodnikov trg, LJUBLJANA, Križevniška ul. št. 2.

Česa ne smemo, ako se hočemo dobro počutiti?

- Ne smemo jesti premalo kuhane jedi.
- Ne smemo požirati slabo prežvečene hrane.
- Ne smemo naglo in preveč jesti.
- Ne smemo čutiti odvratnosti do jedi.
- Ne smemo trpeti, da nam leži hrana ne-
prebavljena težko v želodcu.
- Ne smemo imeti želodčnih bolečin, zgage
in krčev.

Ne smemo imeti vzpehavanja in ne smemo
se čutiti napete, temveč je treba, da se
pobrigamo za dobro prebavo in urejeno stolicu, brez katerih ni dovolj-
nega kroženja krvi, a zaradi tega tudi ne zdravja. Ako smo nezadovoljni s
prebavo in z delovanjem črevesja, nam bodo dobro dele Fellerjeve
Elsa-pilule, 6 škatlic 30 Din, 12 škatlic 50 Din, in Elsa-švedske kapljice
(2 steklenici 50 Din). Vse že z zavojnino in poštino vred pri

lekarnarju Evgenu V. Fellerju, Stubica Donja, Elsa-trg 360 (Savska banovina).

Odobreno po ministrstvu za soc. politiko in narodno zdravje. Sp. št. 509
z dne 24. marca 1932.

**Poročne šopke, nagrobne ven-
ce s trakovi in napisom, cvetlice
lončnice, vrtnice
ter razne šopke**

Umetno trgovsko vrtnarstvo

ČEH

LJUBLJANA VII.

Gasilska cesta št. 14.

Konkurenčne cene!

Ju. Ravnihar, urar

Št. Vid 64 (naspr. šole) pri Ljubljani

Specijalna delavnica za popravilo raznih
ur, zlatnine, gramofonov ter stolpnih ur.
Popravila se izvršujejo točno in solidno
z večletnim jamstvom.

**Opozarjamo tudi lastnike koles na
novo izumljene**

patent blatnike

za sprednje kolo cena Din 35,- kom.

Sodi k vsakemu kolesu.

Prevzamem vsa slikarska dela
kakor tudi renoviranje kape-
lic, cerkva. Izdelu-
jem po naročilu vsake
vrste umetniške sli-
ke ter sprejemam
tudi vse slike
v popravilo.

se priporoča

LUDOVIK SLAPAR

slikar

Ljubljana
Ižanska cesta 20

K I P I	MAVZOLEJI	UKLESAVANJE
RELIJEFI	GROBNICE	IN ZLATENJE
ORNAMENTI	NAGROBNI	NAPISOV
CERKVENA IN	JAVNI	PORCELANSKE
STAVBNA DELA	SPOMENIKI	S L I K E
UMETNIKAMEN	OGRAJICE	SVETILIKE
OKVIRI ITD.	VAZE ITD.	POPRAVE ITD.

FRANJO KUNOVAR
KAMNOSEŠKO-KIPARSKO PODJETJE
POKOPALIŠČE SV. KRIŽ
L J U B L J A N A

BUDDHA

TEA IMPORT

čajne mešanice

so najboljše

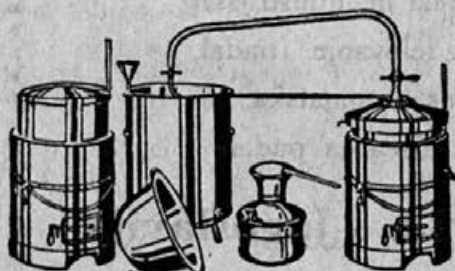
LJUBLJANA

Večna pot 15

Telefon 2626

Brzejavlj Timport

KOTLARKA D. Z. O. Z.
Gregorčičeva 5, Ljubljana

Izdelovanje vseh vrst kotlov za žganjekuho,
brzoparilniki bakreni in pocinkani. Kotli za
pranje in štedilnike, filtri za vino in olje,
pločevinaste črke in avtomati za kruh.

(Preje nova Jugometalija).

Postrežba točna. Cene nizke.

Peči Peči

„Lucifer“

so najboljše

Industrija emajlnih izdelkov

„Adana“
Bulc & Co

Ljubljana — Mirna

**Napisi, hišne tablice,
krajevne table i. t. d.**

Zastave, trakove in ves pripadajoči pribor izdeluje in dobavlja
Zavod za umetno vezenje

I. NEŠKUDLA

LJUBLJANA, Pražakova ulica 8 (vogel Miklošičeve ceste)

Pri preprosti in najbogatejši izdelavi najboljša kakovost in brezhibna izvedba. Najnižje cene, najugodnejši pogoji. Popravila in prenovitve zastav in trakov se izvršijo strokovnjaško, trpežno in po najnižjih cenah. Izvolite zahtevati ponudbe in vzorce.

Kresal Pavel

družba z o. z.

slikarstvo
pleskarstvo
črkoslikarstvo

se priporoča

ROŽNA DOLINA 4/IV.

pri Ljubljani.

Delo solidno.

Cene nizke.

ZOBNI ATELJE

DENTIST **BEVC Jožko**

LJUBLJANA, Gosposvetska 4,
tel. 3296

ordinira od 9 - 1/2 1, 2 - 1/2 6
podogovoru tudi izven teh ur. ob sobotah
se ordinira le do 4

Julija Polajenko

izdelovanje klobukov, slamnikov in
modistarija

LJUBLJANA

Stojnica Sv. Jakoba trg

Slavko Levičnik

laboratorij za pa-
dala in industrijsko
izdelovanje padal,
ter avtomatska se-
dišča za padala

C e l j e, Jugoslavija.

Dobro kupite

nogavice, kravate, srajce, nahrbtnike, naramnice, dežnike, palice, čipke, svilnate trakove, gumbe, nože, škarje, voščeno platno (Wachstuch), potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, tapetnike itd. le pri trdkih

JOSIP PETELINC, Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi).

Nizke cene!

Nizke cene!

Najuspešnejše sredstvo za rejo domače živine je brezdvomno

» Mastin «

Vsa nadaljna pojasnila daje brezplačno

LEKARNA TRNKOCZY, Ljubljana 91

Specijalna mehanična delavnica

EMIL KLOBČAVER

Ljubljana, Sv. Petra cesta 47

Izvršuje vsa popravila točno in solidno. Nizke cene pri vseh strojih, posebno pa pri

šivalnih, pletilnih

in vseh drugih specijalnih strojih vseh sistemov na električni pogon.

Delo garantirano!

TISKARNA

DRUŽBA Z O. Z.

KAMNIK

Čekovni račun št. 10.560

Moderno urejeno grafično podjetje. Ustanov. l. 1900

Izvršuje vsa tiskarska dela hitro, lično in po konkurenčnih cenah. Specijalna dela: trobarvne razglednice in prvovrstni tisk knjig

Nujna naročila izvrši takoj

Proračuni poštnoobratno!

SLATTNAR

Kadar kupujete se sklicujte na oglase v Grudi!

KLİŠEJE
vseh vrst po fotografijah ali risbah
izvršuje najsolidnejše

KLİŠARNA ST. DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVA 13

Denar naložite

najbolje in najvarnejše
pri domačem zavodu

KMETSKI
HRANILNI IN POSOJILNI DOM
V LJUBLJANI

reg. zadruga z neomejeno zavezo
TAVČARJEVA (SODNA) UL. I.

Telefon št. 2847. — Rač. poš. hran. št. 14.257. — Brzjavici: „Kmetški dom“.

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po $5\frac{1}{2}\%$, pri tromesečni odpovedi po 7% brez odbitka davka na rente.

Stanje vlog:

Din 35.000.000.-.

Rezervni zaklad:

nad Din 900.000.-.

Jamstvo za vloge presega večkratno vrednost vlog. Strankam nudi brezplačno poštne položnice za nalaganje denarja. — Vložne knjižice drugih zavodov sprejema kot gotovino brez prekinjenja obrestovanja.

Posojila daje na poroštvo, na vkajžbo in na zastavo premičnin in vrednostnih papirjev in v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Blagajniške ure:

Ob delavnikih od 8.—12. $\frac{1}{2}$
in od 3.—4. $\frac{1}{2}$, le ob sobotah
in dnevih pred prazniki od
8.—12. $\frac{1}{2}$ ure.

